

Un model d'equipament juvenil

Definició i requisits mínims

Sèrie Benestar i Ciutadania

Els equipaments juvenils municipals es troben en un moment decisiu que des de l'Oficina del Pla Jove volem afrontar. Som conscients que amb el pas dels anys s'han creat i desenvolupat a tot el territori una constel·lació d'equipaments. En el seu inici, aquests equipaments van respondre —i ho continuen fent en l'actualitat— a necessitats i circumstàncies molt diverses, pròpies de cada ens local. Aquesta realitat, complexa i diversa, fa difícil abordar d'una manera comuna els equipaments juvenils com a eina essencial de les polítiques públiques de joventut.

Atesa la diversitat d'equipaments que hi ha, hem cregut necessari proposar un seguit de requeriments per a un equipament juvenil municipal que, més enllà de la realitat pròpia de cada municipi, ens permeti posar en comú uns mínims imprescindibles a tenir en compte. El text que teniu a les mans pretén ser una proposta en aquesta direcció, una eina d'ajuda.

A partir d'aquest document, entès com un punt de partida, sobre l'oportunitat d'encetar noves línies de treball, tant per disposar d'una radiografia de la realitat existent —que perme- tria noves línies de contrast i planificació— com per considerar vies de coordinació entre els diferents equipaments juvenils.

Un model d'equipament juvenil

Definició i requisits mínims

Direcció tècnica:

Oficina del Pla Jove
Gerència de Serveis d'Igualtat i Ciutadania
Àrea d'Atenció a les Persones
Diputació de Barcelona

Consultoria tècnica:

Carles Vila Mumbrú

1a edició: març del 2019

© de l'edició: Diputació de Barcelona

© dels textos: els autors

Producció i edició: Gabinet de Premsa i Comunicació
de la Diputació de Barcelona

Composició: Jordi Rodríguez Ramos

Índex

Presentació	5
1. Introducció i justificació	6
1.1. Objectiu	6
1.2. Límits i debilitats de la recerca	7
2. Metodologia	8
2.1. Revisió documental i bibliogràfica sobre equipaments juvenils	9
2.2. Creació d'un grup de discussió amb professionals de joventut	10
2.3. Realització de tres entrevistes en profunditat	12
3. Marc conceptual	14
3.1. El concepte de «joves» i de «joventut»	14
3.2. El concepte de «polítiques de joventut»	16
4. Els equipaments juvenils	17
4.1. El concepte d'«equipament juvenil»	17
4.2. Necessitat d'un equipament juvenil per a les polítiques de joventut	18
4.3. De referència, específic i exclusiu per a joves	24
4.4. Adaptació al territori, a la realitat juvenil	26
4.5. L'espai físic	27
4.6. Finalitat, objectius, funcions	29
4.7. Espais i usos	30
4.8. Franges d'edat	35
4.9. Horaris	36
4.10. Model d'equipament: projecte i servei	37

4.11.	Participació juvenil i models de gestió	41
4.12.	Recursos humans	45
4.13.	Xarxa d'equipaments juvenils	48
5.	Conclusions i propostes de futur	50
5.1.	Conclusions	50
5.2.	Propostes de futur	56
6.	Fonts consultades	58

Presentació

Una de les peces fonamentals que han permès desenvolupar polítiques locals de joventut en pobles i ciutats ha estat l'existència d'equipaments juvenils. Aquests espais, des de la proximitat que ofereix sempre l'Administració local, han hagut d'afrontar, al llarg dels anys i encara avui, el repte que suposa el canvi constant de les demandes, necessitats, comportaments i interessos dels i les joves.

Uns espais que han evolucionat i han esdevingut centres únics, segons les necessitats i voluntats dels col·lectius i generacions que n'han fet ús. Tot i això, la concepció, la gestió i la dinamització d'aquests equipaments s'enfronten avui dia a uns reptes molt similars. L'anàlisi d'aquests tres aspectes, però, ens permet dissenyar actuacions i estratègies comunes.

Per aquest motiu, la Diputació de Barcelona va publicar «Els equipaments juvenils. Reflexions, certeses i reptes», en què s'apuntaven una sèrie de qüestions comunes relatives als equipaments juvenils i, alhora, es plantejaven un seguit d'interrogants adreçats a les persones responsables.

L'estudi que teniu a les mans s'ha elaborat amb la voluntat de seguir aprofundint en aquestes reflexions i de trobar quines són les característiques comunes que defineixen el model d'equipament juvenil de qualitat que desitgem.

Finalment, només em queda desitjar que aquesta publicació sigui una eina útil per millorar els equipaments juvenils, espais vertebradors de les polítiques públiques de joventut que es desenvolupen arreu del territori.

ANTONI GARCIA I ACERO
Diputat delegat d'Igualtat i Ciutadania
Àrea d'Atenció a les Persones

1. Introducció i justificació

Els equipaments juvenils han estat espais de dinamització, participació, formes d'expressió juvenils, informació, orientació i assessorament, espais de trobada i de relació i sovint seus de les regidories de joventut dels ajuntaments.

Des que als anys vuitanta es va fer una aposta pels casals de joves, especialment des de l'Ajuntament de Barcelona (tot i que llavors no va ser del tot reeixida), i pels punts i serveis d'informació juvenil, s'han utilitzat diversos noms per referir-se als locals, edificis i instal·lacions destinats a joves i a les polítiques de joventut. Alguns dels noms utilitzats són *equipament juvenil*, *espai jove*, *punt jove*, *casal de joves*, *local jove* i *punt d'informació juvenil*.

A l'hora de descriure què és un equipament juvenil i de valorar-ne la idoneïtat i la rellevància en les polítiques de joventut del seu territori, hi ha moltes variables que s'han de tenir en compte. Una instal·lació es pot considerar equipament juvenil en funció de la mida, de l'ús que se'n pot fer, de si és exclusiu per a la gent jove, de si és un equipament específic per a joves o un espai dins d'un equipament genèric, del grau de participació de la gent jove en la gestió de l'equipament o en la presa de decisions sobre el que afecta l'equipament juvenil o el que s'hi desenvolupa, etc.

En aquest document, pretenem exposar alguns dels arguments de debat sobre les qüestions que afecten els equipaments juvenils, que es poden trobar de manera detallada en diverses obres i documents que se citen com a fonts consultades. Aprofitem la feina que han fet diversos professionals del món de les polítiques de joventut, fonamentem alguna qüestió amb algun treball del món acadèmic i ens fixem en les aportacions fetes des de la pràctica —a partir de documents de jornades de formació en què professionals de joventut exposen les seves reflexions derivades de la pràctica quotidiana, a partir d'un grup de discussió creat per a aquest estudi i de tres entrevistes en profunditat.

Finalment, concloem, a tall de resum, amb un llistat numerat de les variables que pensem que cal tenir en compte en dissenyar un equipament juvenil amb la voluntat que serveixin de guia a la Diputació de Barcelona a l'hora de definir els requisits mínims que haurien de complir els seus equipaments juvenils.

1.1. Objectiu

Aquest document ha estat elaborat per analitzar el concepte d'*equipament juvenil* i concretar unes variables que caracteritzen aquest tipus d'infraestructura tot contrastant

diferents posicionaments entorn d'algunes d'aquestes variables. Finalment, pretenem ajudar a definir un model d'equipament municipal juvenil i proposar una primera sèrie de requisits mínims o de recomanacions que s'haurien de considerar —idealment— en pensar en un equipament municipal juvenil.

1.2. Límits i debilitats de la recerca

Aquest informe és una revisió documental sobre els equipaments juvenils a Catalunya. Per elaborar-lo, hem mirat enrere i revisat el que s'ha escrit els últims anys sobre equipaments juvenils per extreure'n una sèrie de variables que caracteritzin aquestes instal·lacions i fer-ne una valoració, amb la intenció de definir uns requisits mínims que haurien de complir els equipaments per ser considerats equipaments municipals juvenils per la Diputació de Barcelona.

La debilitat d'aquest estudi, i alhora una gran dificultat en la seva elaboració, és que no hi ha normatives ni textos legals que regulin com han de ser els equipaments juvenils, com s'han de gestionar, quines condicions laborals han de tenir els seus treballadors ni quines ràtios de persones usuàries hi ha d'haver en funció del personal.

Tot i que es poden consultar alguns projectes i algunes memòries relacionades amb equipaments municipals de joventut a Internet, aquests projectes no representen models de funcionament generalitzat a les comarques barcelonines. A més, les pàgines web acostumen a ser declaracions d'intencions i no es pot saber si els projectes encaixen amb la realitat si no es fa un estudi de casos exhaustiu, cosa que no és objecte d'aquest estudi.

L'estudi dels perfils de professionals de joventut realitzat el 2017 i el Cens de Professionals en l'Àmbit de la Joventut que actualment està elaborant l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut (AcPpJ) posen el focus en les condicions laborals, formatives i en el sentiment de pertinença, més enllà del tipus de projecte al qual es dedica la jornada laboral o part d'ella, de manera que no se'n pot extreure la quantitat de persones que treballen en equipaments municipals juvenils.

Els recursos municipals destinats als equipaments juvenils, probablement en la majoria de casos, estan camuflats en els recursos que es destinen al global de les polítiques municipals de joventut, de manera que és difícil extreure conclusions de quina magnitud tenen; en cas de fer-ho, el marge d'error seria massa gran.

Finalment, el registre d'equipaments de la Generalitat de Catalunya¹ recull les instal·lacions juvenils de la Generalitat de Catalunya, però no recull les instal·lacions que són pròpies de les polítiques de joventut.

1. Cercador d'instal·lacions juvenils de la Generalitat de Catalunya. <<https://bit.ly/2fvgVs2>> [Consulta: 30 de novembre de 2018].

2. Metodologia

S'ha dut a terme una revisió documental, bibliogràfica i webgràfica sobre equipaments juvenils. A partir de la informació obtinguda, s'ha creat un grup de discussió amb deu professionals i, finalment, s'han contrastat les conclusions de l'anàlisi de tota la informació i de les opinions rebudes amb les dades obtingudes de tres entrevistes en profunditat.

Durant la recerca, s'han establert les categories d'estudi següents:

- La titularitat.
- La necessitat d'un equipament juvenil per a les polítiques de joventut.
- L'equipament de referència per als joves.
- L'especificitat per a la gent jove.
- L'exclusivitat d'un equipament per a la gent jove.
- L'adaptació d'un equipament a la realitat juvenil i del territori.
- Les característiques de l'espai físic.
- La finalitat, els objectius i les funcions dels equipaments juvenils.
- Els espais i els usos.
- Les edats de les persones que utilitzen els equipaments juvenils o que són destinatàries dels serveis o dels projectes que es desenvolupen en aquest tipus d'infraestructures.
- La importància d'un projecte educatiu o d'un projecte d'acompanyament en l'auto-organització dels joves.
- La participació juvenil, els tipus de participació i els models de gestió dels equipaments juvenils.
- Els recursos humans vinculats als equipaments juvenils i els perfils professionals.
- La importància d'una xarxa d'equipaments juvenils.

La informació obtinguda es presenta de manera categoritzada i es contrasta amb les diferents tècniques utilitzades.

A l'apartat 5 es fa una proposta de model d'equipament municipal juvenil ideal amb els criteris objecte d'estudi.

Finalment, arran de tot el que s'ha exposat i conclòs, es llisten unes propostes de futur per seguir promovent la reflexió i generar coneixement sobre els equipaments municipals juvenils.

2.1. Revisió documental i bibliogràfica sobre equipaments juvenils

En primer lloc, s'ha dut a terme una revisió documental, bibliogràfica i webgràfica sobre equipaments juvenils, a fi de detectar els elements que al llarg de les darreres dècades s'han considerat importants i rellevants a l'hora de considerar que un equipament era un equipament juvenil.

La recerca bibliogràfica s'ha centrat en publicacions realitzades a Catalunya per l'administració amb competències en polítiques de joventut (Generalitat de Catalunya), altres administracions públiques amb recursos dedicats a les polítiques de joventut (Diputació de Barcelona), associació de professionals de les polítiques de joventut (Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut) i autors que han fet estudis i/o publicacions referides als equipaments juvenils. També s'ha tingut en compte un estudi elaborat per la Diputació Foral de Guipúscoa, ja que tot i no ser de Catalunya presenta una anàlisi que recull bona part dels dilemes plantejats a Catalunya.

La bibliografia existent sobre equipaments juvenils a Catalunya correspon, en bona part, a obres o documents editats per administracions amb la finalitat d'orientar ajuntaments i professionals de joventut que es plantegen crear un equipament per a joves o que volen renovar o millorar-ne un, quant a infraestructura, usos o projecte.

Atès que ens hem ocupat d'analitzar un concepte, ens hem adreçat en diverses ocasions al *Glossari de termes*² —que va editar el 2009 l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut (AcPpJ) arran d'un exhaustiu treball de Jordi Casanovas i Berdaguer— per cercar les definicions que aquest tècnic de joventut jubilat va elaborar de diversos termes que tenen a veure amb els equipaments juvenils.

S'han trobat alguns documents publicats en revistes científiques que tracten sobre les polítiques de joventut i en els quals es fa referència als equipaments juvenils com a recurs fonamental per al desenvolupament d'aquestes polítiques. En aquests documents, però, no s'entra en detall en les característiques que haurien de tenir aquests equipaments.

En l'àmbit acadèmic, s'han trobat tres treballs finals de màster que tenen com a eix central els equipaments per a joves. Dos d'ells són del Màster Interuniversitari en Joventut i Societat (MIJS) (UdG, UB, UAB, UPF, URV, UdL) i es poden consultar a la pàgina web de la Universitat de Girona (UdG), en la qual estan dipositats.³ El tercer és del Màster en Intervencions Socials i Educatives (MISE) de la Universitat de Barcelona (UB).

S'aporten, per altra banda, informacions i documents editats per administracions públiques, com ara la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, la Direcció General de Joventut, l'Ajuntament de Saragossa i la Diputació Foral de Guipúscoa. En alguns casos, les informacions estan extretes de documents estratègics i del text mateix de les pàgines web d'aquestes administracions, fet que revela la intencionalitat del que

2. CASANOVAS, J. (2009). *Política de joventut. Glossari de termes*. Girona: Documenta Universitaria. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.

3. Es poden consultar a: <<https://bit.ly/2Hjbiws>> [Darrera consulta: 15 de desembre de 2018].

s'hi exposa tot i que no s'ha comprovat si coincideix amb la realitat. No obstant això, en tractar-se de qüestions relacionades amb el concepte d'equipament juvenil, són útils per a aquest treball (no ens ajuden a determinar res però sí a exposar algun exemple més).

Finalment, s'han trobat alguns documents i algunes publicacions a Internet fets per persones que apareixen sovint a les xarxes socials. Sense tenir rigor acadèmic, esdevenen opinions basades en alguna experiència concreta i, per tant, poden reforçar algun posicionament.

Aquest treball, doncs, recull aportacions d'alguns treballs acadèmics i extreu informacions obtingudes d'espais i documents que no han estat filtrats per comitès d'avaluació, amb la voluntat de reflectir la realitat existent. Bona part d'aquesta realitat és la que expressen les persones que hi treballen cada dia i que manifesten les seves opinions i reflexions en jornades, formacions, espais col·laboratius a Internet o en documents divulgatius.

No s'ha fet recerca documental en l'àmbit internacional, ja que els models de polítiques de joventut poden ser molt diversos i, per tant, també la concepció dels equipaments juvenils, tot i que a escala europea, a la pràctica, podríem trobar en alguns casos moltes semblances.

2.2. Creació d'un grup de discussió amb professionals de joventut

Un cop es va tenir recollida la informació trobada en nombrosos documents, analitzada i ordenada, es va crear un grup de discussió amb professionals per detectar qualitativament discursos de diverses persones que, per l'exercici de la seva professió, han tingut relació amb equipaments juvenils i que, per tant, tenen una opinió i un criteri professionals.

Es van convocar 20 persones que tenen experiència professional en relació amb els equipaments juvenils amb la intenció que acabessin assistint i participant en el grup de discussió un mínim de 8 persones, i poder tenir, així, un debat endreçat. Es va contactar amb 10 dones i 10 homes, tots i totes amb uns quants anys d'experiència vinculada a les polítiques de joventut, al treball amb joves i/o al disseny de projectes de dinamització d'equipaments juvenils o a la dinamització mateixa. El nexa d'unió de totes aquestes persones era la relació amb equipaments juvenils, mentre que allò que les diferenciava i atorgava amplitud de mires al grup de discussió era la diversitat de llocs de treball, tipus d'equipaments, tipus de gestió de l'equipament, la mida del municipi en què treballaven i la perspectiva de treball en relació amb els equipaments juvenils.

Hi van assistir i participar 10 de les persones contactades, de manera anònima, ja que es tractava d'elaborar discurs sobre diversos aspectes relacionats amb els equipaments juvenils i no d'explicar experiències concretes de cada participant. En el grup hi va haver:

- una persona que treballa en polítiques de joventut a l'Agència Catalana de la Joventut,
- una persona que treballa oferint suport i assessorament a ajuntaments en temes de polítiques de joventut des d'un consell comarcal,
- una persona que té experiència en la gestió d'equipaments juvenils des del sector empresarial,
- una persona que assessora en polítiques de joventut des d'una entitat privada,
- una persona responsable tècnica de joventut d'un municipi de 16.000 habitants,
- una persona responsable tècnica de joventut d'un municipi de 28.000 habitants,
- una persona responsable tècnica de joventut d'un municipi de 127.000 habitants,
- una persona responsable de la direcció d'un equipament municipal juvenil de la ciutat de Barcelona,
- una persona que treballa en el disseny i la gestió d'equipaments juvenils des de la perspectiva de gènere, i
- una persona tècnica de cultura amb experiència en el treball amb joves des dels equipaments culturals i també juvenils.

De les 10 persones participants, 6 són dones i 4 són homes, i totes tenen anys de trajectòria i experiència en polítiques de joventut. Entre les persones que finalment no van assistir al grup de discussió, hi ha persones que tenen experiència en diferents models de gestió d'equipaments juvenils participada per joves, de manera que aquesta variable no va quedar tan reflectida en el grup de discussió.

El grup de discussió es va desenvolupar de manera molt ordenada i respectuosa. La durada va ser, tal com s'havia anunciat a les persones participants, d'una hora. Es van fer preguntes relacionades amb les variables que s'havien anat recollint a partir de l'exploració documental, bibliogràfica i webgràfica, tot i que algunes es van comentar a partir d'altres i no va caldre fer preguntes explícites en alguns dels casos. Així, es va preguntar i/o discutir sobre:

- Quins requisits ha de tenir un equipament municipal de joventut per ser considerat equipament juvenil.
- Si un equipament juvenil ha de ser una instal·lació física adreçada i dissenyada explícitament per a ús de la gent jove.
- Si on es donen serveis per a joves és un equipament juvenil o no.
- Si un equipament juvenil ha de tenir un projecte educatiu.
- Si un equipament juvenil pot ser un equipament genèric, amb accés independent o no.
- Quins recursos humans ha de tenir un equipament juvenil com a mínim, amb quins perfils i quina formació.
- Si ha de tenir un pressupost propi, una partida pressupostària en el pressupost municipal.
- Si ha de tenir mecanismes de participació juvenil establerts.
- Si és imprescindible que els joves participin en la gestió dels equipaments juvenils.
- Si ha de tenir una programació d'activitats estable.

- Si hi ha d'haver un Punt d'Informació Juvenil.
- Si hi ha d'haver un espai de trobada, relació i dinamització.
- Si ha de tenir vinculat un pla de comunicació.
- Si ha de tenir un reglament intern.
- Si ha d'estar dirigit només a la població juvenil (de 16 a 29 anys) o també a adolescents (a partir dels 12 anys).
- Si ha d'incorporar la perspectiva de gènere.

En diverses qüestions plantejades en relació amb els equipaments juvenils hi ha hagut consens, fet que ha permès fixar alguns criteris sobre els requisits mínims que ha de tenir un equipament per ser considerat equipament juvenil.

No obstant això, en algunes qüestions hi ha hagut opinions oposades, fet que reflecteix la diversitat de models d'equipaments juvenils que hi ha, així com la diversitat d'objectius i d'intencions entorn els equipaments juvenils del personal professional, derivats de la pròpia experiència, del perfil professional, del model de polítiques de joventut, etc.

El grup de discussió ha permès una discussió lliure, no per torns de paraula, en què els participants han parlat d'un en un en una i han aportat reflexions i arguments que han estat molt útils per reforçar algunes idees i per relativitzar-ne d'altres.

D'altra banda, no s'ha creat el grup de discussió que inicialment estava previst fer amb joves perquè s'ha valorat que seria molt difícil tenir un grup divers en relació amb la variable territori, ja que bona part d'ells s'haurien de desplaçar a un altre municipi. Es va valorar que el grau de compromís per participar en el grup de discussió seria menor que el del personal professional i que seria difícil aconseguir un mínim de persones participants, ja que alguns professionals van participar en el grup de discussió dins el seu horari laboral i, en molts casos, consideraven l'experiència com a formació per al seu lloc de treball. Es va estimar que les persones joves ho haurien de fer voluntàriament i que només els que consideressin la participació en un equipament juvenil com a quelcom important en la seva vida ho farien, i que a més probablement aquests joves tindrien una vida associativa important i/o amb vinculació política, fet que aportaria un biaix a les informacions que se n'extraurien, ja que l'objecte d'aquest estudi inclou molts més usos dels equipaments juvenils més enllà de l'associacionisme i de la gestió dels equipaments. Per tant, finalment es va descartar la realització d'aquest segon grup de discussió.

2.3. Realització de tres entrevistes en profunditat

Després d'una primera redacció d'aquest informe, es va elaborar un llistat de condicions que els equipaments juvenils podrien complir, a fi de ser classificats com a requeriments mínims, recomanacions a complir en un futur o de ser descartats. Aquesta llista ha estat el guió de tres entrevistes, realitzades a:

- una professional de l'Agència Catalana de la Joventut (per telèfon),
- una jove que participa en la cogestió d'un equipament juvenil, i
- un tècnic municipal de joventut amb experiència en els debats sobre polítiques de joventut i que els darrers dos anys ha treballat en la creació d'un nou equipament juvenil.

Les entrevistes han tingut una durada d'entre una hora i una hora i mitja. Arran d'aquestes entrevistes s'han fet alguns matisos en l'anàlisi d'informació i finalment s'han presentat, en l'apartat 5, una declaració i una proposta de requisits per a un equipament municipal juvenil ideal.

3. Marc conceptual

Presentarem aquí de manera molt breu algunes idees sobre els conceptes de *joventut* i de *polítiques de joventut*, ja que és a partir de com s'entén la joventut que una administració mirarà les persones joves d'una manera o altra. Això influirà en el tipus de polítiques de joventut que desenvoluparà cada administració per respondre millor a les necessitats dels joves, facilitar l'exercici dels seus drets i donar-los oportunitats. Finalment, els equipaments municipals juvenils s'entendran en funció d'aquestes polítiques de joventut, tal com s'exposarà en l'apartat 4.

3.1. El concepte de «joves» i de «joventut»

Des del punt de vista antropològic i sociològic, Carles Feixa (2001) ha classificat la joventut en diverses generacions, amb certa coincidència amb les dècades, posant èmfasi en els consums culturals, sobretot musicals, i en les expressions artístiques i estètiques que se'n deriven, així com en els usos de les xarxes socials i el vocabulari i altres paràmetres que caracteritzen alguna d'elles (FEIXA, C. *et al.*, 2016).

Posem èmfasi, però, en com s'entén la condició juvenil en relació amb el disseny de polítiques de joventut. Llopart i Serracant (2004) proposen tres maneres diferents d'entendre la joventut:

- «Joventut com a transició, que consisteix en el pas de la infantesa a la vida adulta»; és a dir, «fer-se gran», adquirir autonomia, madurar biològicament i psicològicament, adquirir recursos formatius, laborals, domiciliaris i econòmics. La joventut entesa com el període d'emancipació familiar i en què s'aconsegueix l'autonomia que tenen les persones adultes.
- «Joventut com a etapa plena de la vida», és a dir, una mirada positiva a la joventut, a allò que caracteritza la gent jove (cultura, oci, consum) i no una mirada negativa que posi èmfasi en allò que no tenen (feina, habitatge, família pròpia). Amb aquesta mirada es dona importància al valor de l'autonomia individual, a l'experimentació i a la construcció de la pròpia identitat.
- «Joventut com a ciutadania». Suposa veure els joves com a persones que adquireixen i posen en pràctica els drets i deures socials. La joventut entesa «no com allò que no és, sinó com allò que és: un procés en el qual cada persona defineix el seu projecte

vital dins el context social». És a dir, un procés en el qual les persones joves accedeixen als «recursos socials, polítics, econòmics i culturals per exercir la ciutadania».

En funció de la mirada que s'adopti, es dissenyaran unes polítiques de joventut centrades en uns aspectes o altres. Al Pla Nacional de Joventut de Catalunya PNJCat 2020 es recullen aquestes tres mirades, però queden integrades, de manera que s'exposa que la joventut és un «període del cicle vital, una etapa de transicions (educatives, laborals, residencials, familiars i ciutadanes)», un moment de «construcció dels projectes de vida, un procés d'adquisició i d'exercici de la ciutadania, un col·lectiu destinat a tenir un paper protagonista en el canvi social» quant a identitat generacional, i un moment de «construcció de les identitats personals i col·lectives».⁴ Aquesta mirada global de la joventut, que recull totes les anteriors, permet incloure la possibilitat d'articular polítiques de joventut centrades en tots aquells aspectes que caracteritzen la joventut o bé només en alguns. Com veurem més endavant, en diferents moments durant l'evolució de les polítiques de joventut a Catalunya, ha predominat més una mirada que les altres.

Al preàmbul II de la Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut, es diu que «aquesta llei conceptua les persones joves com el col·lectiu majoritàriament immers en processos formatius, d'inserció laboral i d'emancipació domiciliària, de les quals es deriven unes identitats i actituds similars. Tot i llur aparent homogeneïtat, la diversitat i les desigualtats socials fan que no hi hagi una joventut sinó diverses. Malgrat això, les persones joves incorporen la circumstància comuna de trobar-se subjectes a desigualtats per raó de l'edat. Conformen un col·lectiu que es defineix, entre altres, per unes circumstàncies que li dificulten el ple exercici de la ciutadania, i és per això que té la necessitat de veure garantit l'accés als recursos socials, polítics, econòmics i culturals necessaris per a exercir aquesta ciutadania».⁵

Hi ha una altra idea que considerem molt important i que té a veure amb la mirada adulta centrista cap a la joventut. És a dir, podem veure la joventut com una transició, com una etapa plena de la vida i/o com a ciutadania, però amb una mirada centrada en la vida de les persones adultes, és a dir, una mirada que considera les persones joves més com un destinatari de polítiques de joventut, projectes i serveis, com a persones usuàries, com a persones consumidores, i no tant com a protagonistes i ciutadans de ple dret que prenen les seves pròpies decisions. És, per tant, una mirada que pren protagonisme a la gent jove i que no permet o no facilita la participació i l'empoderament.

Cal evidenciar també la mirada de confrontació que sovint des del món dels adults es té cap a la joventut. Ens referim a aquella mirada que veu la joventut, i per extensió tot allò que té a veure amb els joves, com un problema.

4. El Pla Nacional de Joventut de Catalunya PNJCat 2020. <<https://bit.ly/2ISxz6H>> [Darrera consulta: 24 de gener de 2019].

5. La Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut. <<https://bit.ly/2C9qv6r>> [Darrera consulta: 15 de desembre de 2018].

3.2. El concepte de «polítiques de joventut»

Al preàmbul II de la Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut, es diu que l'article 9.26 de l'Estatut de 1979 ja recollia com a competència exclusiva de la Generalitat les polítiques en matèria de joventut, i es parla d'aquestes polítiques com les que es vinculen principalment a la garantia de construcció del projecte de vida.

Veiem que la Llei 33/2010 recull en diferents moments visions complementàries de la joventut, en relació amb les tres mirades exposades més amunt.

Llopart i Serracant (2004) descriuen els tres tipus de polítiques de joventut que s'han desenvolupat en les darreres dècades a Catalunya en funció de la concepció que es té de la joventut. S'hi podria afegir un primer tipus, desenvolupat durant la transició democràtica i basat en l'educació en el lleure i la promoció de l'associacionisme.

- «Polítiques de transició. S'entén la joventut com a procés d'adquisició dels recursos que permeten als individus controlar les seves vides; és a dir, la joventut com a etapa de transició cap a la vida adulta». Es posa el focus en «polítiques de treball, d'habitatge i de formació». «Per a un bon desenvolupament d'aquestes polítiques cal la coordinació entre les àrees, departaments o regidories d'Educació, Habitatge i Treball. Es prioritzen les actuacions destinades al camp econòmic i social i no al camp vivencial i cultural».
- «Polítiques afirmatives: se centren en allò que és propi dels joves i que afirma la cultura o cultures juvenils, la identitat, l'oci. Es deixa per a les polítiques més generals allò que afecta la plena ciutadania i afavoreix l'emancipació». S'entén la joventut «com a etapa de la vida». «Es desenvolupen polítiques d'experimentació, creació, mobilitat i ciutadania i es prioritzen les accions relatives al món cultural i vivencial».
- «Polítiques integrals. Es parteix d'una visió integral, ja que tant el treball o l'educació formen part d'un conjunt de relacions entrellaçades que defineixen les possibilitats de decidir el projecte de vida. Afavorir la construcció del projecte de vida de la gent jove. Es posa èmfasi a facilitar que puguin obtenir i posar en pràctica els recursos i les competències per assolir la pròpia ciutadania. Només és possible si hi ha transversalitat dins dels ajuntaments i «interinstitucionalitat» entre les diferents administracions (Llopart, I.; Serracant, P., 2004)

En alguns moments s'ha apostat per un tipus de polítiques de joventut i en altres moments per unes altres, tot i que sovint han conviscut pràctiques que corresponen a diferents tipus de polítiques de joventut.

Hi ha defensors d'un tipus de polítiques i defensors de les altres. La qüestió és que hi hagi reflexió sobre el model que s'aplica, és a dir, que hi hagi coherència entre la visió que es té de la joventut i les polítiques de joventut que es volen fer; i que s'observi, per tant, coherència entre allò contingut en un pla local de joventut —per exemple, en relació amb la integralitat i la transversalitat— i el que es duu a la pràctica en el dia a dia.

4. Els equipaments juvenils

4.1. El concepte d'«equipament juvenil»

Quan es parla d'equipament juvenil cadascú enfoca la qüestió des d'una perspectiva diferent, condicionada per l'experiència, pel model de jove, pel model de polítiques de joventut, etc., i, per tant, cadascú posa èmfasi en unes qüestions o en unes altres (l'espai físic, el model de gestió...).

Es podria considerar un equipament juvenil qualsevol infraestructura vinculada a la joventut. Més concretament, en el marc de les polítiques de joventut de Catalunya, podem considerar que un equipament juvenil és, de manera genèrica, **un espai físic, una infraestructura, on es desenvolupen projectes i/o serveis per, amb i/o des de la gent jove.**

Recollim aquí les qüestions que hem trobat més pertinents i rellevants, des del nostre punt de vista, per acotar el model d'equipament municipal juvenil per a la Diputació de Barcelona.

S'exposen, per tant, detalls i arguments de diversos autors, de professionals de joventut i de divulgadors a fi de tenir una panoràmica de les qüestions relacionades amb els equipaments juvenils, que inclouen la necessitat d'equipaments per a les polítiques de joventut, la referència, l'especificitat i l'exclusivitat per a persones joves, la importància d'adaptació al territori, les condicions físiques de l'equipament, la finalitat, els objectius i funcions, espais i usos, l'etern dilema sobre equipaments genèrics *versus* equipaments específics per a persones joves, les franges d'edat de les persones joves que utilitzen els equipaments o a qui s'adrecen els serveis, els horaris, el projecte de l'equipament i tot allò amb referència a la participació de les persones joves, la inclusió social, el vessant educatiu, amb si ha de tenir o no una programació d'activitats, etc., la participació de les persones joves en la gestió dels equipaments, els recursos humans que treballen a l'equipament o que hi estan vinculats i, per últim, la importància o no d'una xarxa d'equipaments juvenils.

S'han escollit les opinions que creiem que poden mostrar la diversitat i el consens que existeix des dels darrers anys i actualment en alguns aspectes relacionats amb els equipaments juvenils. Podríem exposar altres qüestions però ens hem limitat a les que pensem que poden determinar en major mesura uns requisits i unes recomanacions per a un model d'equipament municipal juvenil per a la Diputació de Barcelona.

4.2. Necessitat d'un equipament juvenil per a les polítiques de joventut

La Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut fa referència en diversos articles als equipaments juvenils:

- En el preàmbul I d'aquesta llei ja es fa referència als equipaments juvenils quan es parla de la Xarxa d'Emancipació Juvenil com «una xarxa d'equipaments de titularitat pública de la Generalitat que agrupi tots els serveis que es presten a les persones joves»,⁶ tot i que en la frase següent s'utilitza el terme oficines: «Es tracta d'una xarxa d'oficines que permet al departament competent en matèria de joventut i als altres departaments de la Generalitat actuar a favor de les persones joves amb una economitització dels recursos a partir de la concentració de serveis en un únic espai, per a fer possible una relació més simple entre les persones joves i l'Administració».⁷
- En el preàmbul V s'esmenta que «la Llei crea el Registre de Serveis i Equipaments Juvenils, que ha de catalogar tots els equipaments i serveis juvenils». Veiem, doncs, que es fa referència a la totalitat dels equipaments juvenils i que es distingeix entre serveis i equipaments juvenils.
- A l'article 33, dedicat als instruments d'execució, es matisa la definició d'equipaments juvenils: «són els espais físics de titularitat de les administracions públiques o entitats sense ànim de lucre on es presten els serveis juvenils. Als equipaments juvenils també s'hi acull i dinamitza les entitats juvenils i estan subjectes a la normativa específica sobre equipaments juvenils».
- A l'article 36, dedicat a la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil, es detallen finalitats dels equipaments juvenils: «La Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil és el conjunt d'equipaments i serveis juvenils que promouen l'emancipació de les persones joves, tant si són de titularitat de la Generalitat com si han signat un conveni amb l'òrgan competent en matèria de joventut».
- A la disposició transitòria sisena, Reglament del Cens de Serveis i Equipaments Juvenils, s'afirma que «en el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, el Govern ha de regular per reglament el Cens de Serveis i Equipaments Juvenils».⁸

S'observa que aquesta llei inclou dins del concepte d'equipaments juvenils aquells equipaments juvenils que poden ser de titularitat pública de la Generalitat, d'altres administracions públiques o bé d'entitats. Tot i que de vegades s'utilitza el nom *d'equipaments juvenils* i d'altres el nom *d'equipaments municipals de joventut* o *juvenils*, entre altres denominacions semblants, aquest estudi es restringeix a allò que pertoca a l'Oficina del Pla Jove de la Diputació de Barcelona en relació amb el suport que ofereix als ajunta-

6. Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut.

7. Ídem.

8. Ídem.

ments, és a dir, els equipaments de titularitat municipal emmarcats en les polítiques locals de joventut.

Per tant, queden exclosos d'aquest estudi:

- Els equipaments d'ús juvenil de titularitat pública no municipal, és a dir, de titularitat pública però que pertanyen a una administració supramunicipal, com els equipaments de la Xarxa Catalana d'Instal·lacions Juvenils de la Generalitat de Catalunya (albergs de joventut, aules de natura, campaments juvenils, cases de colònies, granges escola) o els equipaments que pertanyen a la Xarxa d'Emancipació Juvenil, de titularitat pública de la Generalitat de Catalunya.
- Els equipaments de titularitat privada, sigui empresarial o associativa, tinguin la finalitat associada a equipament juvenil o bé tinguin en el seu origen una altra finalitat, i siguin ocupats d'alguna manera per desenvolupar-hi activitats pròpies de la gent jove.
- Els centres socials ocupats de titularitat pública, tot i que puguin desenvolupar-hi activitats i/o serveis per a la gent jove.
- Els casals de joves associatius, en relació amb l'Associació de Casals i Grups de Joves de Catalunya —creada el 1994 i de la qual sorgí el 1998 la Federació de Casals i Grups de Joves de Catalunya—, en què s'utilitza el terme *casal de joves* per referir-se a l'entitat bàsica mitjançant la qual es desenvolupa l'acció educativa (Casanovas, J. 2009) i que no té per què ser un equipament.⁹
- Els equipaments, públics o privats, que ofereixen servei de centre residencial d'acció educativa o de centre d'acolliment per a infants, adolescents i joves.

Tal com veiem en aquesta llei, els equipaments municipals juvenils s'entenen com a instrument d'execució de les polítiques de joventut, però, en canvi, en aquests anys no s'ha desplegat una normativa que els reguli i ordeni. Molts anys abans de l'aprovació de la Llei 33/2010 s'havien aprovat alguns textos legals,¹⁰ però amb relació només als serveis i punts d'informació juvenil. Per altra banda, actualment s'està treballant en el Reglament de la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil (XNEJ), que previsiblement recollirà uns mínims requisits que hauran de complir els equipaments que en formin part, quant a superfície, professionals i horaris, entre altres paràmetres. Es tracta d'equipaments que

9. En aquesta entitat s'entén *casal de joves* com «una associació juvenil, voluntària, apartidista i democràtica, que treballa per la transformació social segons els principis del progressisme, la laïcitat i l'autogestió, i a través de l'educació en la participació. El Casal de Joves capacita les persones joves perquè esdevinguin crítiques i amb una actitud antidogmàtica davant el poder. Per fer-ho, es dota d'un mètode: promou i facilita l'organització d'activitats culturals des de la gent jove i per a aquesta, convertint-se, així, en una escola de ciutadania, en la qual és més important com s'organitzen les activitats, i no pas quines són.» (GINER [et al.], 2013).

10. Decret 297/1987, de 14 de setembre, pel qual es regula l'obertura i el funcionament dels serveis d'informació juvenil. DOGC, 9 d'octubre de 1987, núm. 900.

Ordre, de 7 d'octubre de 1987, per la qual es concreten les condicions d'obertura i funcionament dels serveis d'informació juvenil. DOGC, 26 d'octubre de 1987, núm. 906.

Ordre, d'11 de novembre de 1994, per la qual es regulen les relacions dels serveis d'informació juvenil amb la Secretaria de Joventut. DOGC, 30 de novembre 1994, núm. 1979.

contenen els serveis relacionats amb l'emancipació juvenil però no tenen relació amb el treball de programes de participació ni, per tant, de cohesió social i de dinamització.

En documents de treball¹¹ recents de la Direcció General de Joventut, publicats com a retorn dels espais de treball de la Trobada de la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil del juny de 2018, es fa referència a la manera com haurien de ser els equipaments d'aquesta xarxa. Es fa referència a quantitat de llocs de treball, a materials per a l'autoconsulta, a superfície i a dades recollides per a la diagnosi dels serveis d'informació, orientació i assessorament juvenil de la XNEJ realitzada per la Direcció General de Joventut el 2018, que inclouen, entre altres informacions, la titulació de les persones professionals que treballen en aquests equipaments i els horaris de dedicació. Amb aquest procés, la Direcció General de Joventut està elaborant el Reglament de la XNEJ, que determinarà previsiblement alguns paràmetres que constituiran uns requisits mínims que hauran de tenir els diversos equipaments inclosos en aquesta xarxa, que hauran de complir amb la funció d'informar, orientar i assessorar les persones joves.

No obstant això, no es disposa de cap regulació per al tipus d'equipament genèric per a joves al qual ens referim aquí amb el terme *equipament municipal juvenil*. Per tant, ens centrarem en les opinions expressades per professionals i derivades de la seva pràctica diària i la seva reflexió, concretada en jornades formatives i/o en documents divulgatius o espais a Internet.

A les XX Jornades de Polítiques Locals de Joventut organitzades per la Diputació de Barcelona a Terrassa el novembre de 2002, es va fer un taller sobre espais i equipaments juvenils, i se'n van extreure unes conclusions que s'han citat en diversos documents posteriors i a les quals farem referència. A Culleré *et al.* (2009), es recorda que una d'aquestes conclusions va ser que «l'existència d'un local de referència és inseparable de l'existència d'unes polítiques de joventut, i aquestes polítiques han d'estar definides de forma clara i precisa abans d'engegar la gestió de l'equipament. És en aquest marc que tindrà sentit l'existència d'un local jove, que s'ha d'entendre com una eina fonamental per a l'aplicació de les polítiques de joventut».¹²

Segons aquesta afirmació, elaborada des del món dels professionals de joventut, unes polítiques de joventut necessiten l'existència d'equipaments juvenils, específics i especialitzats, com sosté també Montes (2008) i exposa Casanovas (2009) tot i que amb la terminologia de «política de promoció juvenil».

En aquesta cita es fa referència també a la conveniència que les polítiques de joventut estiguin ben definides abans de posar en funcionament l'equipament, fet que ens fa pensar també en la conveniència o necessitat d'elaborar un projecte d'usos amb dimensió educativa previ a la posada en marxa de l'equipament, especialment si l'equipament és de nova creació.

11. El 27 de juny de 2018 hi va haver una trobada de la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil a la Casa del Mar de Barcelona, de la qual es poden consultar documents de treball, no oficials ni definitius, del procés encara no finalitzat en el moment d'escriure aquest informe, com a primeres línies/propostes del que serà el Reglament de la XNEJ, a <<https://bit.ly/2XPLKNA>> [Darrera consulta: 23 de gener de 2019].

12. CULLERÉ, M. [et al.] (2009). *Guia de gestió de locals joves. Generalitat de Catalunya*. Tarragona: Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Joventut i Consell Comarcal del Tarragonès, Servei Comarcal de Joventut.

Casanovas (2009) explica que la política d'equipaments específics per a joves té una llarga trajectòria a Catalunya en l'àmbit local. Iniciada l'any 79, tot just amb la posada en marxa de la política juvenil municipal, els casals de joves responien a l'objectiu de «dotar les ciutats i viles d'equipaments i serveis per a joves, atesa la necessitat de facilitar a aquest sector de la població inserció social i professional». El projecte dels casals de joves ha estat a Catalunya fins als inicis d'aquest nou segle un afer exclusivament de l'Administració local. Se'n va ocupar especialment en els seus orígens «l'Ajuntament de Barcelona i, posteriorment, la Diputació de Barcelona, i després es va estendre pel territori».¹³ El que va ser molts anys tècnic de joventut de Barcelona utilitza en aquesta perspectiva històrica tant el terme *equipament específic per a joves* com el terme *casal de joves*, tot i que en el mateix document exposa definicions diferents per a diversos equipaments relacionats amb la joventut (*equipament juvenil, espai jove, casal de joves*, etc.).

La variada terminologia utilitzada per referir-se als equipaments juvenils —que aquí intentarem englobar en un sol model genèric: *equipament municipal juvenil*— ens fa centrar l'atenció en el fet que el terme *casal de joves* és utilitzat també per referir-se no a un equipament sinó a una associació de joves. Hi pararem atenció més endavant, quan ens fixem en la finalitat i en els models de gestió dels equipaments juvenils, però fem notar aquí que des de l'Associació de Casals de Joves de Catalunya no s'entenen els «Casals com a equipaments públics, sinó més aviat com a centres comunitaris gestionats i promoguts per la iniciativa social —per la mateixa gent jove» (Giner *et al.*, 2013), fet que ens permet veure, també, les polítiques de joventut desenvolupades des de la iniciativa social i/o com a promoció de la iniciativa social i, per tant, els equipaments juvenils com a recurs per a aquestes polítiques de joventut.

En aquesta línia, al blog personal de la pàgina web del diari *Ara*, Albert Claret exposava el 2013: «No es demana la construcció d'un equipament juvenil entès com a servei públic gestionat per professionals tècnics, sinó la col·laboració de l'Administració per tal de posar a disposició de l'entitat o el grup d'entitats un local en règim de cessió d'ús. És una demanda que des de la Federació de Casals de Joves de Catalunya s'ha fet reiteradament, i que ha topat amb una visió molt municipalista i *institucionalitzadora* del que són els equipaments per a joves, circumscriuint-los a un mapa que sovint té sentit des d'una lògica de provisió de serveis per a joves —informació, assessorament, orientació, oci i cultura— però no des de la promoció i l'empoderament de projectes associatius amb autonomia organitzativa, que només requereixen un ajut material per poder tenir un espai propi en què realitzar les seves activitats».¹⁴

Un equipament juvenil pot ser, doncs, un equipament de serveis de l'Administració i també un equipament per a la promoció de projectes associatius autònoms. Ambdós models conviuen per ara al territori, tot i que com exposa Claret predomina clarament el primer.

13. CASANOVAS, J. (2009). *Política de joventut. Glossari de termes*. Girona: Documenta Universitaria. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.

14. CLARET, A. (2013). *Els límits del model d'equipaments juvenils de Barcelona*. Barcelona: Ara. <<https://bit.ly/2C6UCVU>> [Consulta: 10 de gener de 2019].

Montes (2008) també diu que «sense equipaments juvenils, o bé no hi ha capacitat d'actuació, o bé l'actuació que duem a terme en altres espais de referència no aconseguix un rendiment adequat. És per això que els equipaments de joventut constitueixen un recurs bàsic i irrenunciable, i que cal garantir-ne l'especialització i exclusivitat completa en l'atenció a les persones joves»,¹⁵ fet que posa l'equipament juvenil com a requisit per a unes polítiques de joventut eficients.

Per altra banda, algunes experiències indiquen que els equipaments juvenils han restringit el personal professional de joventut a l'interior d'aquests edificis i que la necessitat quotidiana del seu propi desenvolupament ha fet prevaler la dinamització de les persones joves en l'equipament per sobre d'altres espais i en detriment d'altres polítiques de joventut, sens dubte degut al fet que els recursos previstos, sobretot humans, no eren suficients per al funcionament de l'equipament i per al desenvolupament d'altres polítiques de joventut i/o que l'existència de l'equipament ha evidenciat altres realitats per a les quals cal treballar i s'han prioritzat tot i no estar previstes.

S'observa en diverses formacions i assessoraments que els professionals de joventut es lamenten que les persones joves no van als equipaments juvenils i es pregunten què han de fer perquè hi vagin. Això evidencia una perversió, com veurem més endavant, de la finalitat d'un equipament juvenil; és a dir, es pot considerar que les preocupacions i necessitats dels professionals de joventut passen davant de les necessitats i drets de les persones joves. Aquest fet posa en evidència les estratègies (o la manca d'estratègies) que s'utilitzen per arribar a les persones joves i, també, la política de creació d'equipaments juvenils, ja que molts s'han creat de manera aïllada, de vegades sense tenir en compte les persones joves que podrien ser, en cas que volguessin i poguessin, motor d'aquests espais.

Pren rellevància també el sentit de l'existència dels equipaments juvenils i, per tant, quina és la necessitat de tal existència, com veurem també quan parlem de la finalitat dels equipaments juvenils. Un equipament municipal juvenil en si mateix no hauria de ser una finalitat, sinó que cal que s'entengui com un recurs per a les polítiques de joventut. A la «Jornada sobre equipaments juvenils», realitzada al Maresme el 2010, la Fundació Marianao, en la presentació del projecte *VPK. Programa d'oci alternatiu juvenil. Una experiència de participació i transformació real des de l'equipament juvenil*, exposava que la «finalitat d'un equipament juvenil no és l'espai físic en si sinó un projecte social (i/o educatiu)». I afegia: «Cal una finalitat clara i voluntat de millora i transformació; entendre un equipament juvenil com un espai físic denota una falta de visió i de pla estratègic que crea la necessitat d'haver-lo d'omplir de contingut. Entendre l'equipament com un espai físic implica tractar les persones joves com a usuaris i que el funcionament estigui basat en les possibilitats de l'equipament. Per altra banda, considerar l'equipament com a projecte social (i/o educatiu) implica tractar les persones joves com a participants i que el funcionament estigui basat en les possibilitats de les persones joves».¹⁶

15. MONTES, P. (2008). *Polítiques locals de joventut. Criteris, eines i recursos*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

16. FUNDACIÓ MARIANAO (2010). *VPK. Programa d'oci alternatiu juvenil. Una experiència de participació i transformació real des de l'equipament juvenil*. Maresme: Jornada sobre equipaments juvenils. Presentació en format digital.

Abordarem més endavant la intencionalitat educativa i la necessitat o conveniència d'un projecte educatiu per als equipaments juvenils.

Es posa també de manifest quina és la mirada cap a les persones joves quan parlem d'equipaments juvenils, és a dir, si s'entén la persona jove com a persona usuària o com a persona ciutadana de ple dret. La pràctica derivada d'aquesta qüestió és en si mateixa també educativa, ja que les persones joves o bé agafaran hàbits relacionats amb el consum de serveis i activitats o bé desenvoluparan competències relacionades amb l'empoderament,¹⁷ la gestió de l'autonomia i la presa de decisions. Si bé aquesta polaritat pot semblar una exageració, ja que ambdues mirades poden conviure i poden conviure projectes en un sentit i en un altre, ens serveix per donar importància i prendre consciència de quina és la visió que es té dels joves i quina és la concepció que es té de l'equipament juvenil.

La cita de la Fundació Marianao ens serveix per fixar-nos també en la qüestió de si cal omplir un equipament de contingut i de detectar de qui és aquesta necessitat: de les persones joves o bé de l'Administració —en cas que l'equipament sigui gestionat per l'Administració (tractarem més endavant la importància de la participació juvenil i els diferents models de gestió d'un equipament juvenil) i de la falta d'estratègia que això denota (veurem també més endavant la necessitat de projecte educatiu)—. Per últim, permet evidenciar les limitacions de considerar l'equipament com a finalitat, ja que veu només allò que és possible tenint en compte l'equipament i no inclou què seria possible partint de les fortaleses de les persones joves i les oportunitats que generen.

Algunes d'aquestes qüestions tenen arguments i pràctiques que defensen uns posicionaments i els altres. No és objectiu d'aquest document incidir-hi, sinó exposar-los a fi de tenir-los en compte per proposar uns requisits mínims i unes recomanacions per als equipaments municipals juvenils de la Diputació de Barcelona.

En relació amb algunes de les limitacions que els equipaments juvenils suposen i que s'acaben d'apuntar, és important assenyalar que una dotació pressupostària insuficient pot fer més paleses aquestes limitacions i pot suposar una pràctica que, més enllà de vetllar per cobrir necessitats i cobrir certs drets dels joves, contribueixi a crear problemàtiques generades per les dificultats de la gestió quotidiana.

Pel que fa als equipaments autogestionats, a la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves que es va fer al Casal d'Associacions Juvenils de Barcelona l'octubre de 2000 —moment crític de valoració de l'experiència de Casals de Joves dels anys anteriors—, es conclouïa que alguns casals de joves de Barcelona no van funcionar perquè «l'Administració hi va deixar de creure (es va veure reflectit en els pressupostos) per diferents causes, entre elles, l'esforç que suposava per la poca rendibilitat política a curt termini que donava als gestors municipals».¹⁸

---

17. A la web del Projecte HEBE es poden consultar diversos materials i articles elaborats a partir dels resultats d'aquesta recerca: <<https://bit.ly/2ThdIZc>> [Darrera consulta: 22 de gener de 2019].

18. CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA (2000). *Jornada Eines per al Debat de la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves*. Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona. Apunts en format paper.

En aquesta jornada es conclouia també que el «sistema de finançament no pot ser causa de control polític (no es poden utilitzar els recursos públics per censurar, marcar línies d'actuació, assegurar clientelisme polític, etc.)»¹⁹ i que l'experiència ha demostrat que uns pressupostos minsos o inexistents fa que els projectes no es consolidin i que les persones que participen en la gestió estiguin més ocupades en la recerca de recursos que en la consolidació de projectes. Si es vol facilitar que la gent jove s'empoderi i es vol permetre i facilitar que participin en la gestió de recursos públics, en aquest cas, d'equipaments juvenils (veurem més endavant la importància de la participació juvenil i els diferents models de gestió), cal donar-los poder de decisió en la gestió del pressupost.

Uns pressupostos en joventut pobres, en general i en relació amb els projectes que es desenvolupen en equipaments juvenils, denoten la poca importància que es dona a les polítiques de joventut i, per tant, a la joventut.

4.3. De referència, específic i exclusiu per a joves

Hi ha consens en el fet que calen espais específics per a la gent jove i que aquests espais siguin de referència. Hi ha diverses opinions sobre si és més o menys convenient i necessari que aquests espais estiguin en un equipament amb altres espais i serveis genèrics o si han de ser equipaments exclusius per a persones joves.

Com s'apunta en l'informe encarregat per la Diputació de Barcelona a La Carpa Recerca i Eines per la Transformació Social (2010), elaborat a partir de l'estudi de diversos equipaments juvenils i de quatre seminaris realitzats a quatre equipaments juvenils, «l'equipament juvenil ha d'esdevenir [...] un espai de referència per als i les joves. Independentment de si és un equipament exclusivament per a joves o d'ús compartit amb una altra tipologia d'usuaris, ha de ser un equipament específic per al col·lectiu juvenil».²⁰ S'apunta, doncs, que l'equipament ha de ser de referència i específic, sigui d'ús exclusiu o no. En altres treballs, com el de Culleré *et al.* (2009), es defensa l'exclusivitat juvenil d'aquests equipaments.

L'Ajuntament de Barcelona ha elaborat al llarg de 2018 el Pla d'Equipaments i Serveis Juvenils 2018-2028, que dona continuïtat i alhora renova el pla anterior i constitueix una mesura de govern de la ciutat presentada públicament el 31 de gener de 2019. En aquest document es considera que és important que un equipament juvenil sigui un «equipament propi i no formi part d'un altre».²¹

La Diputació Foral de Guipúscoa fa èmfasi en els serveis, no en els equipaments, i en la definició d'aquests serveis, que divideix per franges d'edat i dels quals detalla com

19. Ídem.

20. LA CARPA RECERCA I EINES PER LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL (2010). *Els equipaments juvenils a estudi. Principals reptes i elements a considerar davant el disseny i funcionament dels equipaments per a joves*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Es pot consultar a: <<https://bit.ly/2UowMMi>> [Darrera consulta: 15 de gener de 2019].

21. Ajuntament de Barcelona (2018). *Pla d'equipaments i serveis juvenils 2018-2028*. <<https://bit.ly/2XPMLoS>> [Consulta: 21 de gener de 2019].

haurien de ser les seus. Així, pel que fa a recursos materials i infraestructures, per al Servicio Polivalente para Adolescentes, detalla que «*el servicio dispondría de una (o más de una) sede física bien como infraestructura propia o bien como un espacio específico y, en principio, no compartido dentro de un equipamiento que acogiera también a otros Servicios*».²² I per al Servicio Polivalente para Jóvenes, assenyala que «*el servicio dispondría de una (o más de una) sede física bien como infraestructura propia o bien como un espacio específico compartido o no compartido dentro de un equipamiento que acogiera también a otros servicios*».²³

La qüestió de l'exclusivitat d'un equipament per a l'ús de les persones joves i que l'espai destinat a la joventut no sigui un espai dins d'un altre edifici porta implícit un model de polítiques de joventut, no és només una qüestió física. Si pensem en un espai dins d'un altre equipament podem pensar en la relació que les persones joves que utilitzen l'espai poden tenir amb les persones que utilitzen la resta de l'edifici, fet que, d'una banda, facilita les relacions intergeneracionals i de grups poblacionals diversos i que, de l'altra, i en conseqüència, permet treballar amb visió comunitària i no només juvenil. Aquesta qüestió posa sobre la taula si les polítiques de joventut han de ser integrals —posició àmpliament defensada i articulada administrativament— o sectorials —pràctica molt desenvolupada en tot el que s'engloba en les polítiques afirmatives de joventut, però també en plans enfocats a la integralitat de la persona jove i a la transversalitat política, fet que evidencia certes contradiccions o certes habilitats discursives.

S'observa sovint, però, que en equipaments genèrics certes conductes pròpies de les persones joves molesten les persones d'altres franges d'edat, possiblement per aquella visió de la joventut entesa com un problema, de la qual hem parlat abans. Per a Montes (2008), «no és cert que tots els equipaments atenguin tota la població. Hi ha equipaments específics per a gent gran, per a infants, per a persones amb problemàtiques específiques. Els centres que teòricament estan pensats per a totes les edats (centres cívics) no tenen gairebé mai usuaris joves o deixen fora del seu abast sectors de joves molt importants». Culleré *et al.* (2009) apunten que «es preveu la utilització dels locals polivalents sempre que l'ús per part de les persones joves estigui ben definit i acotat, i se'n garanteixi l'ús específic. Això vol dir que dins la polivalència caldrà establir com a mínim uns horaris i uns espais concrets per tal que les persones joves l'utilitzin de forma exclusiva».

Alguns equipaments estan especialitzats en certs usos; si aquests usos són propis de la gent jove els espais es consideren equipaments juvenils. «Als anys 80 l'equipament juvenil era una única infraestructura per a diversos usos de les persones joves, mentre que posteriorment alguns equipaments han estat especialitzats en un sol ús o àmbit, com espais joves, casals d'associacions juvenils, bucs d'assaig, punts d'informació, sales d'estudi, etc.» (Casanovas, 2009). Actualment, l'Ajuntament de Barcelona, en l'esmentat nou Pla d'Equipaments Juvenils, aposta per «un únic model d'equipament municipal

22. Diputación Foral de Guipuzkoa. *Gaztematika. Sistema de promoción infantil y juvenil de Gipuzkoa*. <<https://bit.ly/2SMFgeH>> [Consulta: 3 de gener de 2019].

23. Ídem

juvenil que farà de paraigua de la diversitat d'equipaments existents a la ciutat de Barcelona i que acull serveis juvenils de diversa índole i funcions, alguns dels quals corresponen a àmbits d'actuació diferents al de la participació i la promoció sociocultural; i la seva existència permetrà una millor prestació i interconnexió dels serveis per a joves» (Ajuntament de Barcelona, 2018).

Des del punt de vista de les persones joves, si un equipament no és exclusiu per a joves «pot haver-hi adultocràcia»; «l'exclusivitat permet l'existència d'una zona de confort per a les persones joves fora de la mirada de les persones adultes».²⁴

Finalment, cal apuntar que un equipament juvenil ha de respondre a les necessitats, problemàtiques i drets de les persones joves, fet que en un context concret pot determinar si convé treballar intergeneracionalment i comunitàriament en un equipament genèric o si convé reforçar les identitats juvenils en un equipament exclusiu.

4.4. Adaptació al territori, a la realitat juvenil

En el grup de discussió amb professionals creat per a aquest estudi es va destacar reiteradament que un equipament juvenil, en primer lloc, ha d'estar adaptat al territori i, per tant, ha de respondre a les necessitats i voluntats de les persones joves que hi viuen.. Això és el que ha de determinar tot el que caracteritzarà l'equipament.

Un equipament juvenil ha de ser un «espai adaptat a les seves [les de les persones joves] necessitats i demandes, la seva idiosincràsia i formes relacionals, els seus temps vitals i disponibilitats horàries. En definitiva, han de poder sentir-lo com a seu, identificar-s'hi i identificar-lo com a quelcom propi i, alhora, compartit» (La Carpa Recerca i Eines per la Transformació Social, 2010).

Els equipaments juvenils han de respondre a les necessitats de les persones joves, que són canviants. També han canviat, com s'ha apuntat a l'apartat 3.2, les polítiques de joventut a Catalunya, tot i que actualment, a la pràctica, conviuen diferents models. Per tant, els equipaments juvenils han d'evolucionar, i així ho han fet els últims anys. En el document elaborat per La Carpa Recerca i Eines per la Transformació Social (2010) s'argumenta: «Els equipaments per a joves de caràcter municipal han seguit una constant evolució al llarg dels anys; moltes vegades han evolucionat de forma paral·lela al concepte i les necessitats de la població jove. Però per aquest mateix motiu, hem de tenir en compte que no existeix una única fórmula o únic model d'equipament per a tots els municipis. Les diferents especificitats juvenils de cada territori fan que, partint d'unes característiques generals basades en les especificitats comunes de la condició juvenil, s'hagi de partir de la realitat de cada municipi per poder adaptar els espais a les seves necessitats i realitat».

24. Informació extreta de l'entrevista a una jove que participa en la cogestió d'un equipament juvenil, realitzada el gener de 2019 per a aquesta recerca.

Culleré *et al.* (2009) aclareixen: «Cal que tinguem en compte que, més enllà de l'exclusivitat o l'ús compartit que es faci del local, aquesta decisió estarà supeditada a la voluntat de fer unes bones polítiques de joventut, a més de la consideració de les característiques concretes de cada municipi pel que fa al seu context social, etnogràfic, econòmic i geogràfic de la realitat on s'emplaci el local. Per tant, no hi ha un model que prevalgui per sobre d'un altre, sinó que a cada cas li convindrà més un model o un altre segons les prioritats municipals en les polítiques socials».

Cal, doncs, que un equipament municipal juvenil estigui adaptat al territori i que sigui, per tant, un recurs de les polítiques municipals de joventut i estigui en consonància amb el model de jove i el model de polítiques de joventut pels quals s'hagi optat i segons els quals s'hagi definit el servei o serveis que es desenvoluparan a l'equipament.

És lògic, doncs, que hi hagi equipaments ben diversos. Aquesta diversitat correspon a la diversitat del territori, en relació amb l'existència d'altres equipaments, genèrics o específics, públics o privats, al mateix barri o al municipi, amb les reivindicacions de joves, la realitat juvenil, les polítiques de joventut per les quals s'opti, l'aposta que es faci per les polítiques de joventut (que es tradueix en una determinada dotació pressupostària), etc.

Així doncs, és molt difícil fixar unes característiques úniques que defineixin un model d'equipament municipal juvenil, ja que no es pot englobar tota la casuística, i, per tant, seria un exercici reduccionista que no podria incloure tots els matisos ni la gran diversitat que hi ha i que hi pot haver al territori.

4.5. L'espai físic

Tot i que han passat uns quants anys, prenem nota que «alguns Casals de Joves de Barcelona (autogestionats) dels anys vuitanta no van funcionar a causa de les deficientes condicions i característiques dels espais físics, no adequades a les activitats a realitzar».²⁵ Cal interpretar aquesta afirmació en el sentit que les activitats que es feien als Casals de Joves responien a les necessitats de les persones joves i que les instal·lacions, els espais físics, no permetien fer-les o fer-les de manera adequada.

Com s'ha comentat més amunt, és molt important que en el moment de creació d'un equipament juvenil s'elabori un projecte d'usos, a fi de dissenyar el projecte arquitectònic de nova planta o de rehabilitació d'acord amb aquests usos. Aquest procés s'hauria de fer amb la participació de les persones joves i amb mirada feminista. No obstant això, la realitat juvenil és canviant i els usos per als quals voldrien un equipament juvenil una generació de joves determinada poden no ser els mateixos que els de la generació posterior. Parlem de generació, però ens podríem referir a grups de joves que d'un any a l'altre utilitzen o deixen d'utilitzar un equipament o que el volen per a nou ús. Atesa

25. CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA (2000). *Jornada Eines per al Debat de la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves*. Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona. Apunts en format paper.

aquesta realitat canviant, s'acostuma a vetllar per la polivalència i la versatilitat dels espais quan és possible.

Els equipaments municipals juvenils han de complir totes les normatives que han de complir tots els equipaments municipals d'ús públic. Si a l'equipament juvenil s'hi desenvolupa alguna activitat que es pugui considerar activitat d'educació en el lleure, caldrà que compleixi la normativa vigent de la Generalitat de Catalunya.²⁶

No hi ha cap normativa que especifiqui com han de ser els espais propis d'un equipament municipal juvenil. Tot i així, en alguns documents i pàgines web d'administracions trobem propostes de requeriments mínims que haurien de complir els espais dels equipaments juvenils, a fi de tenir un mínim abast al territori i de garantir certa qualitat de servei. A Vilamala *et al.* (Coord.) (2003), es fa una proposta per a municipis de diferents mides i per a diferents espais en funció del seu ús.

A continuació mostrem altres exemples més recents:

- Casanovas (2009) exposa que els equipaments juvenils haurien de tenir uns mínims de superfície però no especifica quins.
- Montes (2017) proposa que «qualsevol jove trobi un espai de joventut a no més de vint minuts caminant o quinze minuts en transport públic i que tots els equipaments amb usos juvenils en un municipi tinguin capacitat per acollir, en la hipòtesi de màxima ocupació, entre un cinc i un deu per cent de la totalitat de la població jove».²⁷

L'Ajuntament de Barcelona, en el ja citat Pla d'Equipaments i Serveis Juvenils 2018-2028, proposa un programa funcional en el qual detalla la superfície òptima que hauria de tenir cada espai en cada tipus d'equipament juvenil, basant-se en els nombrosos espais que ja hi ha a la ciutat de Barcelona.

Més amunt hem fet referència als documents de treball del procés encara obert per definir el Reglament de la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil (XNEJ). A l'Article 12 d'aquest esborrany es parla dels mínims equipaments punts d'informació juvenil (PIJ); s'hi exposa diferents requeriments que hauran de complir els punts d'informació juvenil de nivell 1 (informació, orientació i assessoria) i de nivell 2 (informació i orientació), i es concreta que els primers haurien de sumar com a mínim 40 metres quadrats i els segons com a mínim 30.

Finalment, la Diputació Foral de Guipúscoa, al document ja citat, detalla, tant per al Servicio Polivalente para Adolescentes com per al Servicio Polivalente para Jóvenes, que *«todas las instalaciones deben ser totalmente accesibles, suficientemente luminosas y aireadas y capaces de preservar la intimidad de las usuarias y usuarios»*. Per als més joves, afegeix que *«las sedes físicas dispondrían de varios espacios diferenciados y deben estar decoradas al gusto de (o, preferiblemente, por) las usuarias y usuarios. En general se calcula un mínimo aproximado de 2,5 metros cuadrados de superficie para actividades por*

26. Consultable a: <https://bit.ly/2VF9uBW> [Darrera consulta: 29 de gener de 2019].

27. MONTES, P. (2017). *Els equipaments juvenils. Reflexions, certeses i reptes*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

persona usuaria. Estarían dotadas de los recursos materiales (por ejemplo, informáticos) necesarios». I per al Servicio Polivalente para Jóvenes, «que todas las sedes físicas dispondrían de varios espacios diferenciados y que estarían dotadas de los recursos materiales necesarios. Habría un lugar para guardar material de los grupos o entidades formadas por las y los jóvenes». En aquest cas, i només per als més joves, es fa una proposta de requeriment que té relació amb la capacitat.

4.6. Finalitat, objectius, funcions

Podríem dir que la finalitat d'un equipament municipal juvenil és que tota la població juvenil del territori en conegui l'existència; que quan un jove tingui una qüestió a consultar, necessiti informació, orientació o assessorament, tingui un problema, una necessitat, una demanda, una proposta, vulgui socialitzar-se, etc., pensi en l'equipament municipal juvenil com a lloc on adreçar-se, s'hi adreci i que, quan en surti, ho faci satisfet.

D'aquesta manera fem referència a les necessitats, desitjos, drets i oportunitats de les persones joves. No obstant això, som conscients que en la definició d'un equipament municipal juvenil cal concretar una finalitat, uns objectius o unes funcions concretes, que han d'estar en relació, com s'ha comentat més amunt, amb les necessitats del territori i les voluntats dels joves i al servei del projecte o projectes que s'hi desenvolupen.

De manera genèrica, hi ha força coincidència en els objectius generals que hauria de tenir un equipament municipal juvenil, tot i que poden estar redactats de maneres diverses i poden diferir en alguns detalls. Per exemple (Culleré *et al.*, 2009):

- Aportar elements referencials a les persones joves per facilitar la seva socialització i integració en dinàmiques cíviqes del municipi.
- Promoure l'arrelament de la persona jove al municipi i la seva participació activa.
- Facilitar espais de trobada per fomentar la relació entre joves pertanyents a col·lectius diferents i amb perfils i estils diversos.
- Promoure la participació juvenil tot estimulant la capacitat d'autoorganització de les persones joves.
- Oferir eines que facilitin la interlocució de les persones joves amb l'Administració en qualsevol àmbit del seu interès.
- Facilitar l'ús d'espais físics a les persones joves per desenvolupar projectes associatius, grupals o individuals.
- Oferir recursos específics per desenvolupar la creativitat, l'expressió i la cultura jove.
- Garantir l'existència d'una oferta d'oci i lleure alternativa.
- Oferir accions i recursos pedagògics per a joves en l'àmbit de l'educació no formal.

Pel que fa als espais mínims necessaris, relacionats amb les funcions, per treballar per aquests objectius, hi ha força coincidència en el fet que un equipament municipal juvenil ha de (Culleré *et al.*, 2009; Casanovas, 2009; Alcántara, 2012; Montes, 2017; *Guia jove*²⁸):

- Ser un espai de trobada i relació.
- Ha de tenir un espai de participació per fomentar l'associacionisme juvenil i promoure la participació de les persones joves en allò que els afecta així com donar suport a les iniciatives juvenils.
- Ha d'oferir recursos per al foment de l'autonomia individual i col·lectiva, que inclouen la informació, l'orientació, l'assessorament, la mediació i el foment de la participació.

Hi ha altres qüestions que es matisen de manera diferent, que denoten una perspectiva diferent del treball amb joves o un model diferent de jove i/o de polítiques de joventut. Alcántara (2012), per exemple, proposa que en els equipaments juvenils hi hagi un espai «d'educació, un espai propi de l'educació no formal i informal que permeti l'aprenentatge de valors, actituds i hàbits i recursos que fomentin el desenvolupament positiu del jove i del seu entorn social. Educació en, des de i per al temps de lleure, entès com a espai de transformació de la persona que genera protagonisme i autonomia». D'altra banda, Montes (2017) es refereix a «espais per a la programació estable i polivalent d'activitats públiques adreçades als joves»; i també proposa «l'equipament polivalent com a finestreta única de l'Administració per als joves. Més enllà del concepte de casal de joves de les polítiques afirmatives». Farem més èmfasi en aquesta qüestió més endavant, quan ens centrem en el projecte d'un equipament municipal juvenil.

La finalitat, els objectius i/o les funcions d'un equipament juvenil que es defensa des de l'Associació de Casals de Joves de Catalunya és ben diferent de l'exposada línies més amunt. Giner *et al.* (2013) defensen «la idea de projecte col·lectiu, de treball pel barri o poble, de transformació en l'àmbit local, d'implicació en la vida pública, etc., però [...] des de l'àmbit de l'autogestió del seu lleure; [...] un projecte de dinamització i intervenció comunitària, al mateix temps que un projecte d'autorealització dels nois i noies que hi participen». Comentarem i exposarem la importància de la participació juvenil i els diversos models de gestió d'un equipament juvenil més endavant en un altre apartat.

4.7. Espais i usos

Un equipament municipal juvenil hauria de facilitar uns usos i oferir uns serveis adequats i adaptats a les necessitats i oportunitats del territori, d'acord amb el Pla Local de Joventut o el document que reculli les necessitats, els objectius, la metodologia i l'avaluació dels projectes, les actuacions i els serveis que es fan per, amb i des de les persones

28. Viquillibres (2018). *Guia jove/L'equipament juvenil*. <<https://bit.ly/2Uo1cyf>> [Consulta: 21 de desembre de 2018].

joves, amb una justificació i una finalitat clarament explicades. De manera més concreta i d'acord amb les finalitats, objectius o funcions exposades més amunt, trobem diverses propostes d'espais mínims que hauria de tenir un equipament juvenil.

També pot ser d'utilitat incorporar espais diferenciats dins del mateix equipament juvenil, en funció de les diferents franges d'edat dels joves als quals s'adreça.

De la diversa documentació consultada i arran de les aportacions en el grup de discussió, mostrem tres propostes de fonts ja esmentades anteriorment i fem una proposta genèrica d'acord amb totes les opinions i propostes.

Per exemple, a Vilamala *et al.* (coord.) (2003) es proposa un model bàsic d'espais i equipaments per a municipis de més 1.500 habitants, que hauria de comptar amb l'existència de diversos espais que acollissin com a mínim:

- un servei d'informació juvenil
- un casal de joves
- una sala polivalent

I que a més podria tenir:

- espai de gestió de la política de joventut
- bucs d'assaig
- aules d'estudi
- despatxos per a la gestió associativa
- aules de noves tecnologies
- tallers de producció artística²⁹

Culleré *et al.* (2009) distingeixen les següents zones i espais:

- Zones generalistes:
  - entrada/vestíbul
  - passadissos
  - lavabos
  - magatzems
  - etc.
- Zones específiques (si n'hi ha) com ara:
  - espai d'autoconsulta a Internet
  - aula d'informàtica
  - sala per a entitats
  - local de trobada
  - bar / màquines expenedores d'autoservei

29. VILAMALA, S. [et al.] (coord.) (2003): *Els equipaments municipals de joventut. Programació, usos i potencialitats del treball en xarxa*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

- espai lúdic (futbolí, billar, taula de ping-pong...)
- sala d'estudis
- sala de reunions
- tallers de creació
- despatx de treball intern
- etc.

I afegixen que els equipaments juvenils haurien de tenir béns mobles com «mobiliari, equipament informàtic, material lúdic, etc.»³⁰

Comas (2008) proposa quatre espais separats en un equipament del Servicio de Juventud per a la Diputació Foral de Guipúscoa:

- Un primer espai per a la gestió administrativa i tècnica.
- Un segon espai per a l'oficina d'informació.
- Un tercer espai, que pot ser polivalent, per a formació, tallers i consultoris.
- Un quart espai, que també pot ser polivalent, per a activitats, possible dipòsit de materials de les organitzacions juvenils i lloc de referència per a aquestes organitzacions.³¹

I detalla que els dos darrers espais serien els idonis per a municipis de mida petita que no poden complir amb els quatre espais.

De manera genèrica, podríem dir que un equipament municipal juvenil pot tenir els següents espais i recursos, que permetrien treballar per al conjunt de finalitats, objectius i funcions exposats en l'apartat anterior:

- Espai de trobada, relació, socialització, dinamització, interlocució i cohesió social.
- Servei d'informació, orientació i assessorament juvenil, en un espai propi, tret que aquest servei s'ofereixi ja en un altre equipament del territori.
- Recursos i espai per afavorir l'autonomia personal de les persones joves, l'empoderament, la participació juvenil i per a iniciatives juvenils.
- Espai de gestió, per al personal professional de joventut i/o per a les persones joves en relació amb el model de gestió de l'equipament i amb la participació de les persones joves en projectes i activitats puntuals i/o periòdiques.
- Sala o sales de reunions per als grups de joves constituïts legalment o no que puguin ser utilitzades de manera puntual o periòdica, que puguin esdevenir seu d'entitats juvenils i on cada grup de joves pugui guardar amb privacitat els seus materials de gestió.
- Sala per a l'atenció individual o grupal, orientació i assessorament.
- Sala polivalent.

30. CULLERÉ, M. [et al.] (2009). *Guia de gestió de Locals Joves. Generalitat de Catalunya*. Tarragona: Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Joventut i Consell Comarcal del Tarragonès, Servei Comarcal de Joventut.

31. COMAS, D. (2008). *Informe para la creación de un sistema de servicios de/para la juventud en Guipúzkoa*. Diputación Foral de Guipúzkoa.

- Aula amb recursos materials i d'infraestructura per a la creativitat i l'expressió artística i oferta formativa relacionada.
- Sales d'estudi i per fer treballs en grup.
- Sala per a espectacles.
- Magatzem per a les entitats juvenils i grups de joves que ho necessitin.
- Espai multimèdia, amb ordinadors connectats a Internet i amb programari actualitzat, que funcionin adequadament i que es reparin amb poc temps quan deixin de fer-ho.
- Buc o bucs d'assaig.
- Espai obert a l'exterior (terrassa, etc.).
- Bar, com a espai de trobada i relació, de socialització, de dinamització, com a espai de participació, com a recurs per a l'autofinançament dels grups de joves, com a alternativa a l'oferta privada basada en el consumisme.

I disposar de:

- Material informàtic actualitzat.
- Mobiliari adequat per a l'ús i servei de cada espai.
- Material per a la dinamització (recursos lúdics, materials per a tallers, etc.).
- Wi-fi potent que arribi a tots els racons de l'equipament.

Un equipament municipal juvenil disposarà d'alguns dels espais i recursos llistats en funció de la realitat del seu territori i del model de jove i el model de polítiques de joventut que s'hi desenvolupi i en funció de si en el mateix territori hi ha altres equipaments que ja cobreixen alguna o algunes de les finalitats, objectius o funcions.

Anys enrere es va fer molt d'èmfasi en la necessitat d'un bar en els equipaments juvenils, ja que constitueix un espai de relació propi de la nostra cultura. Professionals de joventut i persones joves associades defensaven l'any 2000 «el bar o similar com una part de l'equipament importantíssima. És l'espai relacional més important entre els diversos grups i la diversa gent que pugui utilitzar l'equipament. Aquest espai ha de ser el punt relacional central de l'equipament i ha de tenir unes característiques que permetin als joves usuaris i a les joves usuàries fer-se'l seu».³² En altres jornades de professionals³³ també es feia èmfasi en la importància de l'existència d'un bar en un equipament juvenil.

És important tenir present que gairebé totes les fonts consultades, com s'ha comentat més amunt, aporten com a primera funció d'un equipament juvenil la de ser un espai de referència, relació i trobada de les persones joves. Un espai de referència es tradueix en una persona o persones que siguin referents de l'equipament juvenil, com comentarem més endavant quan ens referim als recursos humans. La funció d'espai de referèn-

32. CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA (2000). *Jornada Eines per al Debat de la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves*. Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona. Apunts en format paper.

33. DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2002). *Conclusions del taller sobre espais i equipaments juvenils de les XX Jornades de Polítiques Locals de Joventut*. Terrassa: Diputació de Barcelona. En format paper.

cia dels equipaments juvenils constituïa el principal argument de defensa de l'existència d'un bar en els equipaments juvenils. Vilamala *et al.* (coord.) (2003) descriuen el bar com el punt de trobada de l'equipament, com un «espai d'especial ressò entre els usuaris, tant pel que fa al consum de begudes i menjars com pel fet que es tracta d'un lloc de trobada i relació». Es refereixen al bar «perquè ha estat, és i serà un element central de dinamització d'un equipament». «La cultura de bar està molt arrelada al nostre país. [...] Per a molts joves, el bar significa un espai propi i un punt de referència quan encara es viu a la llar paterna (familiar). Un bar dintre d'un equipament reforça, doncs, la seva funció, perquè es converteix en un punt de comunicació dintre del que ha de ser un altre punt de referència». En aquest sentit, les persones joves veuen un espai de bar, públic o privat, de la mateixa manera que poden veure el carrer o altres espais, com un espai d'interacció obert «que pot ser positiu o negatiu i que els permet prendre les seves pròpies decisions o confrontar-se amb situacions que comporten o faciliten posar en acció les seves capacitats».³⁴

Aquesta visió dona molta importància al bar, a l'espai, al recurs, a la instal·lació, com a element de dinamització, però sens dubte no hi pot haver dinamització juvenil si no hi ha unes persones preparades per a aquestes funcions que se'n facin càrrec.

A banda de la funció d'espai de trobada, relació i socialització, un bar pot tenir altres funcions, com «les d'aparador de la resta de l'equipament, dels projectes que s'estan desenvolupant, les creacions i les idees [...], i a més, ofereix la possibilitat d'experimentar fórmules d'autoocupació, ja que permet la seva gestió als mateixos joves» (Vilamala *et al.* (coord.), 2003).

El consum d'alcohol genera grans controvèrsies quan es parla d'equipaments juvenils, com passa en general en relació amb la joventut. Si al bar d'un equipament juvenil se serveix alcohol, les persones responsables de la gestió de l'equipament poden rebre crítiques relacionades amb el foment del consum d'alcohol, especialment si l'equipament està gestionat per l'ajuntament i sobretot si hi ha hagut algun cas de consum abusiu d'alcohol que ha requerit serveis d'emergència.

Per altra banda, la realitat ens mostra que en equipaments juvenils en què no se serveix alcohol hi ha joves que en consumeixen a l'exterior, fins i tot joves menors d'edat que l'han adquirit en comerços, l'han obtingut a través de joves més grans o l'han aconseguit a casa seva. El debat sobre la promoció de la salut i hàbits saludables, l'educació en l'ús i no l'abús de substàncies i les polítiques prohibicionistes *versus* les polítiques de prevenció de riscos i de reducció de danys en cada ajuntament determinarà les decisions sobre aquesta qüestió.

Actualment, però, sembla que l'interès per l'existència d'un bar en un equipament juvenil ha minvat, en bona part per les dificultats de gestió, per les prioritats empresarials de qui gestiona el bar i per les dificultats legals en cas que siguin les persones joves qui el gestionin.

34. LLENA, A. [et al.] (2017). «Explorando momentos clave para el empoderamiento de jóvenes a partir de sus relatos». A: *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria. Journal of Research in Social Pedagogy*, (30), p. 81-94.

4.8. Franges d'edat

Ja hem fet alguna referència a les edats de les persones joves que fan ús dels equipaments juvenils, però pensem que és una qüestió que cal abordar amb atenció i per això hem volgut dedicar-hi un apartat.

La Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut i el Pla Nacional de Joventut de Catalunya 2020 (PNJCat 2020) fan referència a la població d'entre 16 i 29 anys, tot i que en la definició operativa del concepte de joventut en el PNJCat 2020 es diu que «es deixa oberta [...] perquè sigui dins de cada política i/o programa concret on es defineixin els límits d'edat que més s'adeqüin a les necessitats de la seva intervenció».

És evident que les necessitats, capacitats d'autoorganització, etc., poden ser molt diferents entre les persones més joves i les persones més grans en la franja atribuïda a la joventut a Catalunya. És important, per tant, definir clarament en el disseny de cada actuació, projecte o servei a quina franja de la població s'adreça. La Diputació Foral de Guipúscoa, per exemple, distingeix cinc serveis, alguns en funció de l'edat i, com s'ha comentat abans, és a partir d'aquests serveis que defineix com han de ser les seues o equipaments: Servicio Polivalente para Niñas y Niños, Servicio Polivalente para Adolescentes, Servicio Polivalente para Jóvenes, Servicio de Información Infantil y Juvenil i Servicio de Apoyo a Iniciativas Infantiles y Juveniles. Hi ha una atenció diferenciada per edats. Com hem vist, si bé en el cas de les persones més joves es fa referència a la decoració, en el de les persones joves més grans es fa referència a la dotació de recursos i a espai per guardar materials, és a dir, a qüestions autoorganitzatives.

L'experiència ens mostra, i ho comenten també les persones professionals en el grup de discussió d'aquesta recerca, que nombrosos equipaments juvenils destinats a espai de trobada, relació i dinamització són utilitzats bàsicament per nois i noies en edat d'ESO. Els joves d'aquestes edats molt sovint queden vinculats a les persones professionals de joventut que van setmanalment als instituts de secundària on es porta a terme algun programa d'informació i dinamització juvenil, i això facilita que aquests nois i noies facin ús de l'equipament juvenil. Les necessitats, però, d'aquest conjunt de la població poden ser molt diferents de les que tenen joves més grans i majors d'edat. En el grup de discussió es va comentar que de vegades és més fàcil treballar amb joves d'edat d'ESO, perquè són fàcilment localitzables, i això va en detriment del treball que es pugui fer amb joves més grans, a qui és més difícil accedir.

En l'informe elaborat per La Carpa Recerca i Eines per la Transformació Social (2010) s'argumenta que «s'aposta per un equipament juvenil de referència, que actuï com a referent per a la població jove i que, per tant, ha d'aconseguir que la població jove s'identifiqui amb l'equipament, ja sigui per la qualitat dels serveis que hi pot trobar, per l'espai de dinamització, per la programació d'activitats, per l'ambient juvenil que hi poden trobar, per la cessió d'espais, etc.». La identificació, però, de la població juvenil amb un mateix equipament és complicada. L'afluència de joves d'una determinada franja d'edat a un equipament juvenil actua d'element inhibidor perquè joves d'altres franges d'edat en

facin ús; el mateix passa amb el tipus d'ús i de consums dels diferents grups de joves. Tot i que és important que diferents grups de joves amb gustos, aficions, necessitats i també amb edats diferents es relacionin i convisquin en un mateix espai, sovint es creen guetos que estigmatitzen l'equipament juvenil. En conseqüència, grups de joves i joves a títol individual no veuen l'equipament juvenil com un espai de referència propi i no en fan ús, fet que preocupa i ocupa les persones responsables de la gestió de l'equipament.

4.9. Horaris

És evident que els equipaments juvenils haurien d'estar oberts en els horaris que responen millor a les necessitats de les persones joves, però no sempre és així. Pel que fa als equipaments municipals juvenils com a espais de trobada i relació i espais d'oci, en els anys d'apogeu de les polítiques afirmatives de joventut es deia que les nits i els caps de setmana són horaris que responen a les necessitats de la gent jove i no es poden considerar com a horaris d'obertura extraordinària; és més, alguns Casals de Joves de Barcelona dels anys vuitanta no van funcionar per la insuficiència horària.³⁵

Els espais d'oci i les activitats que s'hi fan no només tenen a veure amb l'existència d'un espai i d'una oferta d'activitats, sinó que poden tenir també una perspectiva educativa, de promoció de certs hàbits i consums. Soler (2007), en el marc de la intervenció educativa sobre l'oci de les persones joves, apunta que els «equipaments [...] tenen un horari d'obertura que no coincideix amb el temps d'oci dels joves (especialment les nits) i això fa que les iniciatives privades més consumistes siguin les protagonistes en aquest sector. Les indústries de l'oci també incideixen en el lleure dels joves a través de la creació de modes i necessitats determinades. Posen de moda determinades cançons, balls, espais d'oci o vestimentes que cal seguir». En aquest sentit hi ha una «important incidència per part dels grups musicals de moda que actuen com a referents en l'imaginari de molts joves (Feixa, Saura, De Castro, 2003)».³⁶

És evident que les iniciatives privades sempre dedicaran més recursos a l'oci i al consum que la iniciativa pública, perquè la primera està destinada precisament a l'ingrés econòmic per aquesta activitat. No obstant això, és interessant reflexionar sobre les modes i hàbits de consum que es generen en el sector privat per plantejar si cal optar per les iniciatives públiques d'oci alternatiu al privat, amb uns altres valors, i donar suport a les iniciatives juvenils que es mouen en aquest sentit, tot això vinculat amb un tema de sensibilitat i prevenció vers les violències sexuals en espais d'oci.

A partir del coneixement de diversos equipaments juvenils del territori, podem dir que alguns serveis d'informació, orientació i assessorament només estan oberts en horari

35. CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA (2000). *Jornada Eines per al Debat de la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves*. Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona. Apunts en format paper.

36. SOLER, P. «La intervenció educativa sobre l'oci dels joves» (fragment dels materials per al Tema 6 de la matèria Intervenció sobre l'Oci, UIB, 2007).

de tarda. Per altra banda, els horaris en els quals grups de joves poden reunir-se no sempre corresponen als horaris d'obertura d'un equipament. En alguns casos, però, es disposa d'algun mecanisme que permet que les persones joves puguin accedir a l'equipament fora de l'horari d'obertura i sense la necessitat que hi hagi cap persona que participi en la gestió. S'observa també, a la pràctica, que hi ha professionals de joventut que s'adapten a les necessitats dels joves i flexibilitzen la seva jornada laboral i, per tant, l'horari de treball a l'equipament juvenil en funció de les necessitats de les persones joves o d'algun projecte determinat.

4.10. Model d'equipament: projecte i servei

Com ja hem esmentat abans, hi ha diversos posicionaments sobre com es concep un equipament juvenil. El model de jove i el model de polítiques de joventut pel qual s'opti fa pensar en equipaments juvenils, per exemple, o bé en un recurs que cal omplir de contingut, en una prestació de serveis, en una programació per atraure joves, o bé en un recurs per a un projecte que pot ser educatiu i social o d'acompanyament i suport a joves organitzats. Si bé les dues visions tenen elements contradictoris poden complementar-se.

Serà la realitat juvenil de cada territori el que marcarà que un equipament es concebi d'una manera o altra. És a dir, un equipament municipal juvenil és un recurs de les polítiques de joventut, no una finalitat en si mateixa.

Bou (2011) argumenta sobre el motiu pel qual un equipament juvenil necessita un projecte educatiu. Exposa aspectes sociològics al voltant de la complexitat i la manca de valors socials i humans que compartim en altres etapes i que degut al consumisme que s'ha apropiat de les nostres vides van a la deriva. Lamenta que l'oferta de serveis en els equipaments juvenils sigui, moltes vegades, «l'única forma que es troba com a resposta davant l'oferta de consum generalitzada en la societat»³⁷ per cridar l'atenció de les persones joves.

Si no s'opta per una intervenció socioeducativa des dels equipaments juvenils per transformar la societat, és a dir, si no es fa possible que «els joves i les joves siguin els protagonistes de la seva pròpia realitat, estarem reproduint l'esquema de la societat de consum, per una banda, mentre que, per l'altra, entrarem en el cercle tancat sobre la falta de motivació dels i les joves, la qual cosa ens perjudica a nosaltres mateixos com a professionals i ens fa caure en un discurs pessimista i derrotista» (Bou, 2011).

Per altra banda, Montes (2017) defensa la programació d'activitats com un reclam per a les persones joves: l'equipament juvenil ha de ser un «equipament de referència, ha de disposar d'un o diversos serveis que es visualitzin com a útils, necessaris per als joves i que, en la millor de les versions, facin que sigui ineludible passar per l'equipament. L'equipament no és opcional; és una necessitat. I ha de disposar com a mínim d'un espai

37. Bou, M. (2011). «Per què un projecte educatiu als equipaments juvenils?». A: *E-Joventut. Espai Virtual de Recursos per a les Polítiques de Joventut*. Generalitat de Catalunya, Agència Catalana de la Joventut.

d'activitat pública, oberta a qualsevol usuari que ho desitgi, en el qual hi hagi programació (xerrades...) estable i continuada, que esdevingui hàbit».³⁸ En una línia semblant, en el document ja citat de Culleré *et al.* (2009), defensen que la «programació, execució i avaluació dels serveis i activitats és fonamental per tal de dotar de continguts el local jove (LJ), i anirà a càrrec del responsable o responsables de la gestió del local jove, conjuntament amb els joves i, en qualsevol cas, estarà emmarcada en el Pla Local de Joventut (PLJ), que en determinarà les principals línies d'actuació».

Si bé des del sector associatiu juvenil es critica³⁹ els projectes educatius dels equipaments juvenils amb l'argument que reflecteixen una actitud paternalista de l'Administració cap a les persones joves i, per tant, no empoderadora sinó infantilitzadora, Bou (2011) defensa: «La intervenció que fem com a professionals de joventut busca implicar la gent jove en el seu entorn, fer-los lliures, autònoms i persones amb criteri que puguin ser protagonistes de transformació social».

Per a Bou (2011), «el projecte educatiu és una eina de planificació pedagògica que demana una reflexió prèvia a l'equip de treball que estigui dinamitzant i gestionant un equipament juvenil. [...] cal una clara voluntat per part de l'equip en veure-hi la necessitat i el potencial». I emfatitza: «El treball amb adolescents i joves és un treball relacionat amb les persones i, com a tal, ha d'estar encarat a potenciar les capacitats i les competències personals. Una intervenció marcadament al servei del consum s'allunya dels supòsits públics i de la política de joventut», fet que l'emmarca en un model clar de polítiques de joventut.

En una línia semblant, tot i que en comptes de fer servir el terme *projecte* s'utilitza el terme *pla de centre* o *pla socioeducatiu*, en l'informe de La Carpa Recerca i Eines per la Transformació Social (2010), s'argumenta que a «l'equipament juvenil s'han d'oferir una sèrie de recursos i activitats que propiciïn la participació activa de la població jove, i cal l'existència d'un document que treballi elements que aportin motius de reflexió als usuaris de l'equipament. S'evidencia l'existència d'uns objectius polítics i tècnics davant la programació i estructura d'activitats, que ha de comptar amb la participació o consulta dels i les joves, i tenir sempre el suport de les entitats juvenils del municipi».

A la *Guia jove* es proposa atraure la gent jove a l'equipament juvenil amb una «bona estratègia basada a donar oportunitats i oferir recursos funcionals (art, música...)». En relació amb l'existència d'un projecte educatiu o una programació d'activitats, s'hi proposa una planificació amb una finalitat educativa.

Per una banda, és important reconèixer els valors de l'educació no formal que pot oferir una programació d'activitats, més enllà de veure-la com un pol d'atracció a l'equipament juvenil. És a dir, una programació d'activitats en si mateixa pot veure's com a promoció o educació en el consum; però si es posa atenció en els objectius socioeducatius que es pretenen assolir amb aquestes activitats, pren una altra dimensió. Cal que la programació d'activitats estigui justificada pels objectius que es desprenen de les necessitats de les persones joves i que sigui coherent amb el model de polítiques de joventut

38. MONTES, P. (2017). *Els equipaments juvenils. Reflexions, certeses i reptes*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

39. Opinions expressades en el grup de discussió realitzat en aquesta recerca.

pel qual s'ha optat. En el grup de discussió hi ha força consens en el fet que una programació d'activitats pot ser una acció d'un projecte educatiu i social, és a dir, una eina que permeti treballar certs objectius educatius i/o socials, però que no hauria de ser una finalitat en si mateixa. L'Ajuntament de Barcelona (2018) ha proposat una nova terminologia en relació amb els equipaments juvenils que dona valor al projecte que es desenvolupa a cada equipament i no tant a l'equipament en si. Així, per exemple, els Punts infoJOVE no es consideraran un equipament sinó un servei.

Per altra banda, el model de gestió d'un equipament no definirà l'equipament, sinó «que és el seu projecte i la seva vocació de servei públic el que ho farà, i s'entén que els equipaments juvenils, així com altres tipologies d'equipaments que hi ha a la ciutat, es podran gestionar de forma directa, indirecta o cívica. A més, per diferenciar entre espai jove i casal de joves,⁴⁰ criteris com les dimensions, el seu abast d'influència, dotació o model de gestió deixen de ser vàlids, i són, en canvi, les finalitats, la seva funció i la vocació de servei públic el que realment defineix l'equipament».⁴¹

Si mirem fora de Catalunya, l'Ajuntament de Saragossa defineix les *casas de juventud* com a «*espacios de encuentro para los jóvenes, en donde pueden participar en diversas actividades, hacer uso de las nuevas tecnologías o participar en cursos y sesiones de música, cine, bailes, expresión artística... También pueden simplemente leer revistas, ver películas o escuchar la radio... Todo un conjunto de alternativas para el ocio y el tiempo libre juvenil. Cada uno de los profesionales de la Casa organizará los cursos, talleres y demás actividades que se van a realizar, atendiendo también las demandas de los propios usuarios del proyecto*».⁴² Veiem que destaca la visió de polítiques afirmatives i de consum d'activitats relacionades amb l'oci i el temps lliure i, per tant, una programació d'activitats.

En canvi, la Diputació Foral de Guipúscoa declara que «*no se debe confundir un servicio con el equipamiento, infraestructura o centro que le sirve de soporte material o que lo alberga físicamente (o con los equipamientos, infraestructuras o centros que le sirven de soporte o que lo albergan físicamente)*». Aquesta declaració sobre la importància del servei (i projecte) i no de l'equipament té una connotació estratègica política, ja que «*no importa que la persona usuaria lo haga así. No importa que la chavala que dice “voy al gazteleku” o “soy socia (en el sentido de usuaria) del gazteleku” esté pensando en el centro, equipamiento o infraestructura. Sin embargo, desde el punto de vista de los agentes del Sistema y, especialmente, desde el punto de vista del diseño técnico de la oferta, es necesario entender que el Servicio Polivalente para Adolescentes, en este documento, se*

40. En el Pla d'equipaments i serveis juvenils 2018-2028 de Barcelona es manifesta un canvi que trençarà amb una ambigüitat històrica: «L'expressió “casal de joves”, emprada fins ara per a identificar un dels tipus d'equipament municipal per a joves, amb unes dimensions més reduïdes i amb vocació de barri, deixarà de fer-se servir progressivament pels equipaments municipals juvenils, donada també la coincidència terminològica amb el moviment associatiu juvenil, i que conceptualitza als casals de joves com una associació juvenil. Per tant, amb l'ànim d'actuar i reconèixer les persones joves que formen part d'aquestes iniciatives i també perquè sigui prou clar a què es fa referència quan es parla d'equipaments municipals juvenils, s'anirà abandonant progressivament el seu ús dins el marc institucional».

41. AJUNTAMENT DE BARCELONA (2018). *Pla d'equipaments i serveis juvenils 2018-2028*. <<https://bit.ly/2XPMLoS>> [Consulta: 21 de gener de 2019]

42. AJUNTAMENT DE SARAGOSSA. <<https://bit.ly/2NMBiBD>> [Consulta: 2 de gener de 2019]

*ha diseñado en primera instancia como conjunto coherente y articulado de acciones y, solo posteriormente, se ha dotado de un espacio material o un entorno físico para dichas acciones o, más precisamente, para una parte de ellas (pues es evidente que ese Servicio Polivalente para Adolescentes, por seguir con el ejemplo, organiza actividades que no se desarrollan en su equipamiento, centro o infraestructura de referencia). Sin mencionar que, cada vez más, hay actividades e interacciones que, en el marco de un determinado servicio, pueden tener lugar en el denominado espacio virtual».*⁴³ La importància la té el projecte i no l'equipament, i això permet preveure que el projecte o part del projecte, que és el que cobreix les necessitats o dona resposta a la voluntat de les persones joves, es pugui desenvolupar també en altres espais fora de l'equipament juvenil.

A tall d'orientació, la Diputació Foral de Guipúscoa proposa com a horitzó que per a les persones més joves (Servicio Polivalente para Adolescentes) es facin activitats d'oci educatiu, d'acompanyament i de canals per a l'expressió artística i participació. En segon lloc, proposa que es realitzin activitats d'informació i orientació. Per a les persones joves (Servicio Polivalente para Jóvenes) s'exposa que *«las y los jóvenes cuentan con la colaboración de agentes profesionales del Sistema pero, en gran medida, se apropian del servicio, sus espacios y sus dinámicas hasta que, de forma natural, van dejando de sentir su necesidad, entregando el testigo a nuevos y nuevas jóvenes que acceden a él».*⁴⁴ Les activitats que es proposen amb prioritat són les d'acompanyament, la de canals per a l'expressió i participació i la de suport a la creació i producció. En segon lloc, es proposen activitats d'informació, orientació i oci educatiu. Observem, a part de la diferenciació per franges d'edat, que per a les persones més joves es prioritza l'oci educatiu mentre que per a les més grans es prioritza el foment de la participació i de l'autonomia de les persones joves.

La participació de les persones joves apareix com un element molt important quan parlem del projecte educatiu. En parlarem en el següent apartat.

Per altra banda, quan hem posat èmfasi en les diferents franges d'edat, hem comentat també les dificultats que suposa treballar amb la gran diversitat de grups de joves i que tota la gent jove es pugui identificar i trobar còmoda en l'equipament juvenil. Això denota la importància d'una perspectiva d'inclusió social en els projectes associats als equipaments juvenils. De manera més específica, cal que els equipaments siguin espais d'acollida per a joves nouvinguts (*Guia jove*) i que els projectes adoptin perspectiva de gènere (Montes, 2017 i *Guia jove*).

També cal que des dels equipaments juvenils es treballi «en xarxa amb els serveis que ofereix el territori en matèria d'educació, treball, salut, habitatge, mobilitat, oci, cultura, lleure, etc.» (Alcántara, 2012), així com amb el teixit associatiu i serveis genèrics.

És interessant també que els equipaments municipals juvenils tinguin definit «un marc normatiu de l'equipament, el consens d'uns drets, d'uns deures i d'uns límits amb el jovent, així com l'establiment d'uns mínims de respecte i cohesió» (*Guia jove*).

43. DIPUTACIÓN FORAL DE GUIPUZKOA. *Gaztematika. Sistema de Promoción Infantil y Juvenil de Gipuzkoa.* <<https://bit.ly/2SMFgeH>> [Consulta: 3 de gener de 2019]

44. Ídem.

4.11. Participació juvenil i models de gestió

Tal com distingeix Casanovas (2009), «la fase inicial dels equipaments juvenils (1979-83) es caracteritzava per l'autogestió en mans de col·lectius de barri, mentre que a principis de segle XXI ens trobem en una fase més institucionalitzada en què els equipaments juvenils depenen de l'Administració amb diversos tipus de gestió (directa, directa externalitzada, compartida o cogestió)».⁴⁵ La xarxa de casals de joves dels anys vuitanta a la ciutat de Barcelona es va anar «reduint per les dificultats de les entitats gestores d'aquests equipaments d'adaptar-se als requeriments demanats per l'Administració per a la prestació de serveis contractuals. Així, es va passar d'una gestió associativa a una gestió empresarial» (Giner *et al.*, 2013).

Els diferents models de gestió dels equipaments juvenils es distingeixen o bé en si la gestió la duu a terme l'Ajuntament, de manera directa o bé externalitzada, o bé en quin és el grau de participació de les persones joves en la gestió. Són models que són útils per classificar i emmarcar, però la realitat és més complexa i en un mateix projecte poden conviure diferents models.

Ens centrem en la importància de la participació de les persones joves com a fet educatiu i de creació de ciutadania. Hi ha nombroses definicions i maneres d'entendre la participació. Joaquim Franch citava Imanol Ezquerria en la pàgina de dedicatòria del seu llibre *El lleure com a projecte*: «Qui s'emboïcarà, / sense tu, / en tantes discussions, / tan agradables? / Ningú no podrà, / ni hauria de provar-ho, / ocupar el teu lloc / entre nosaltres».⁴⁶ Franch ho va escriure en el marc de l'educació en el lleure infantil i juvenil, però aquesta idea és aplicable a la participació en els afers públics i, per tant, als equipaments municipals juvenils.

Checkoway i Gutiérrez (2009) diuen que la participació juvenil és el «procés d'impli-car la joventut en les situacions i decisions que afecten la seva vida».⁴⁷ Trilla i Novella (2001) proposen quatre tipus de participació, de menor a major grau de complexitat: participació simple, associada a la persona espectadora, com a resposta a estímuls o a indicacions; participació consultiva, que suposa escoltar l'altre; participació projectiva, que requereix compromís, participació en totes les fases de l'activitat, i metaparticipació, que consisteix en la participació sobre la participació, com per exemple la reivindicació d'espais i canals per poder participar, drets, competències, etc. Cadascun d'aquests tipus de participació pot tenir diversos subtipus o graus interns, segons variables com: la implicació, entesa com el grau en què les persones participants se senten afectades per l'assumpte que es tracta; la informació/consciència, amb referència a la quantitat d'informació i de consciència que tenen les persones participants sobre el tema que es tracta;

45. CASANOVAS, J. (2009). *Política de joventut. Glossari de termes*. Girona: Documenta Universitaria. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.

46. FRANCH, J. *El lleure com a projecte*. Premi Artur Martorell. Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, Direcció General de Joventut, Barcelona, 1985.

47. CHECKOWAY, B. N.; GUTIÉRREZ, L. M. (2009). *Teoría y práctica de la participación juvenil y el cambio comunitario*. Barcelona: Graó.

la capacitat de decisió, entesa com a capacitat efectiva per decidir, i el compromís/responsabilitat, en relació amb l'assumpció de les conseqüències que es deriven de l'acció participant. La participació de les persones joves en la gestió d'un equipament juvenil se situaria en l'esglaió de la participació projectiva.

A Parés *et al.* (coord.) (2015), es planteja un nou paradigma per redefinir el concepte de participació ciutadana que permeti ampliar el ventall de pràctiques participatives municipals i faciliti «la incorporació de nous formats en els quals la ciutadania i les organitzacions de la societat civil es corresponsabilitzin de la provisió de solucions als problemes col·lectius». ⁴⁸

El model de gestió d'un equipament, d'un projecte o d'una activitat no és només una qüestió pràctica a resoldre, sinó que és una oportunitat educativa. Com deia Franch (1985), «quan un participant pot modificar un projecte participatiu, se l'ha fet seu». L'experiència en polítiques de joventut i en la gestió d'equipaments juvenils permet comprovar que els projectes i les activitats que tenen més bona resposta entre les persones joves són aquells en els quals les persones joves participen en el disseny i en la implementació, com dèiem fa un temps (Vila, 2016) utilitzant la màxima que diu que «de participar se n'aprèn participant». ⁴⁹

Si realment es vol que les persones joves s'empoderin, cal que les seves opinions tinguin pes, siguin vinculants, dins uns límits clarament establerts prèviament. Els processos que incorporen aquests tipus de participació poden esdevenir escoles de participació reals; la participació de les persones joves en la gestió d'equipaments municipals juvenils, projectes, serveis i activitats és una oportunitat. «Educar els joves amb processos amb un alt grau de participació és millorar la democràcia, és crear un caldo de cultiu perquè aquests joves, un cop passin a la vida adulta, puguin tenir experiència i hàbit en la participació en allò públic de manera que puguin ser capaços de generar processos i polítiques que puguin transformar la democràcia representativa en una democràcia participativa o si més no amb un major grau de participació de la ciutadania» (Vila, 2016).

Professionals de joventut i persones joves associades defensaven fa anys en unes jornades ja citades organitzades pel Consell de la Joventut de Barcelona, en el marc de les polítiques afirmatives però aportant un discurs emancipador, que «des d'un punt de vista pedagògic, la participació s'ha d'entendre com un procés afavoridor del creixement personal i la motivació, com a aprenentatge socialitzador, com a via de desenvolupament de la creativitat, de la comunicació i la interrelació... La creació i foment d'espais i processos de participació a tots els nivells de la gestió i la dinamització sociocultural s'ha d'entendre també com una estratègia per transmetre valors i actituds democràtiques, tals com el respecte a la diferència, la corresponsabilitat ciutadana, l'aprenentatge de normes cíviques i habilitats socials, la resolució de conflictes, la solidaritat intercultural i intergeneracional, la capacitat crítica, així com l'enriquiment de la vida comunitària».

48. PARÉS, M.; CASTELLÀ, C.; GARCIA, M. (coord.) (2015): *Repensant la participació de la ciutadania al món local*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

49. VILA, C. (2016). «A participar se aprende participando». *Aula de Secundaria*, (018), p. 44.

Ara bé, la gestió d'un equipament municipal juvenil o d'un projecte o d'una activitat amb recursos públics és una responsabilitat, ja que es tracta d'un servei i/o de recursos públics, i requereix, per tant, justificació i transparència. Pot ser necessària, doncs, certa professionalitat i/o formació en participació.

És interessant veure com professionals i joves defensaven anys enrere, després d'uns anys d'experiència en l'autogestió d'equipaments juvenils, que els equipaments municipals juvenils poden tenir associats projectes compartits, és a dir, participats per l'Administració i per les persones joves, associades o no, amb «un procés de diàleg i debat entre els col·lectius i entitats juvenils i l'Administració (que ha de vetllar per l'eficiència i la universalitat del servei), generador de confiança mútua; de reconeixement d'un llenguatge comú, que defineixi uns objectius i unes estratègies d'intervenció consensuades en què participin tots els agents socials implicats...». I com aporten realisme en fer referència a les debilitats de la condició juvenil i a les oportunitats que en aquest sentit proporciona la participació: «La condició juvenil no és un sinònim de potencial participatiu per si mateix. Les diferents situacions i necessitats de moltes persones joves fan pensar que la seva implicació en la gestió dels seus serveis i equipaments estarà relacionada amb una voluntat clara de servei, d'una certa cultura associativa, en uns valors compartits i uns aprenentatges socials desenvolupats que garanteixin una dinàmica democràtica, oberta i amb sentit de servei públic. No és una condició que ve donada pel fet mateix de ser jove. És un aprenentatge que cal promoure com a procés formatiu de caràcter cívica i en aquest sentit el teixit associatiu juvenil, així com l'Administració pública, té molt a dir, com a element dinamitzador d'aquest procés, des d'un sentit de corresponsabilitat social i alhora crític».⁵⁰

Parés *et al.* (coord.) (2015) exposen que les pràctiques de coproducció de polítiques públiques, com una nova manera d'abordar les polítiques públiques a partir de la ciutadania, suposen «una forma de col·laboració entre institucions públiques i altres actors, que es relacionen en condicions d'igualtat i horitzontalitat, amb l'objectiu de produir noves i millors solucions als problemes col·lectius del municipi, amb la voluntat de generar apoderament i transformació social».⁵¹ En aquest sentit, la participació de les persones joves en la gestió dels projectes, serveis o de l'equipament juvenil mateix es pot entendre com una col·laboració de la gent jove en les polítiques públiques.

Les persones joves poden participar en la gestió de l'equipament municipal juvenil sencer, en la gestió d'una part de l'equipament, en la gestió d'un projecte, en la gestió d'un servei o en la gestió d'una activitat. Com hem comentat en diversos apartats d'aquest document, l'equipament municipal juvenil ha d'estar adaptat al territori i ha de respondre a les necessitats i a les demandes de la gent jove. Per tant, el model de gestió d'un equipament municipal juvenil també dependrà d'aquesta realitat.

50. CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA (2000). *Jornada Eines per al Debat de la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves*. Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona. Apunts en format paper.

51. PARÉS, M.; CASTELLÀ, C.; GARCIA, M. (Coord.) (2015): *Repensant la participació de la ciutadania al món local*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Per altra banda, com també s'ha comentat, cal donar importància a l'equipament municipal juvenil com a recurs de les polítiques de joventut que és i no com una finalitat en si mateixa. Per tant, un model de gestió d'un equipament juvenil no ha d'excloure altres possibles realitats i oportunitats relatives a la gestió. És a dir, més enllà de quin sigui el model de gestió de l'equipament municipal juvenil, poden conviure projectes, activitats i serveis que corresponguin a diferents models de gestió en què el projecte i la participació de les persones joves són més importants que l'equipament i, per tant, el model de gestió en què s'emmarqui. També és important apuntar que, com també s'ha comentat, la realitat juvenil és canviant i això ha de permetre modificar el model de gestió de l'equipament, de projectes, serveis i activitats quan sigui necessari i oportú.

És important apuntar que fomentar la participació de les persones joves implica més dedicació i més temps que un projecte de gestió directa de serveis i, per tant, requereix més recursos.

Els diferents models de gestió estan detallats en probablement tots els documents en què es fa referència als equipaments juvenils. Hem volgut donar importància aquí a la participació i al projecte i a diverses qüestions que poden emmarcar una activitat, un servei, un projecte o el mateix equipament en un model de gestió o altre. Cal esmentar també, en aquest sentit, que el foment de la participació juvenil fa referència a la diversitat de gent jove d'un territori, també a les persones joves que no fan ús dels equipaments juvenils. Pensem que és important destacar-ho per no caure en l'error de dedicar-se només a les persones joves que participen en la gestió d'algun projecte, equipament, etc., o que fan ús d'un equipament, i evidenciar, per tant, la necessitat de dissenyar polítiques de joventut que incloguin la participació de les veus juvenils llunyanes als equipaments.

A grans trets, l'autogestió és el model en el qual les persones joves prenen totes les decisions que tenen a veure amb allò que gestionen, sigui una activitat o un equipament, tant si es tracta de persones joves associades o no associades. La cogestió o gestió compartida recull els models en els quals les decisions sobre la gestió de l'activitat o del projecte es prenen entre l'Administració i les persones joves, a través de mecanismes o d'òrgans de corresponsabilitat. La gestió ciutadana és un model en què l'Administració cedeix la gestió de l'equipament a una entitat juvenil a través d'un conveni.

La gestió municipal d'un equipament municipal juvenil és la més estesa, com es comentava a l'inici d'aquest apartat. Pot ser directa, a través de professionals municipals de joventut, o externalitzada, a través de la contractació d'una empresa de serveis o d'una entitat. El segon cas es pot deure a una manca de recursos humans propis de l'Ajuntament o bé al fet que es vulgui un servei molt especialitzat o es consideri que serà una opció més barata. En molts casos, la gestió d'un equipament és directa: l'Ajuntament hi aporta alguna persona professional, però a l'equipament s'hi desenvolupen projectes i s'hi ofereixen serveis amb professionals que aporta una empresa externa o entitat contractada per a cada projecte o servei. De manera semblant, també existeixen experiències de gestió mixta entre l'Administració i una empresa de serveis o una entitat.

4.12. Recursos humans

El personal professional de joventut acostuma a lamentar-se del poc reconeixement que es té de la seva feina, cosa que sovint es tradueix en condicions laborals precàries. Vegem què en diu la legislació i quins són els perfils d'aquest personal per valorar quins professionals haurien de treballar en els equipaments municipals juvenils.

En la ja referenciada Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut, es fa diverses referències al personal professional de joventut. En el preàmbul es diu que «es reconeix la figura dels professionals en matèria de joventut»; més endavant es defineixen aquests professionals com les «persones que es dediquen a la recerca, el disseny, la direcció, l'aplicació o l'avaluació de plans, programes o projectes dirigits a les persones joves des de les administracions públiques i des del teixit associatiu en el marc de les polítiques de joventut», tal com es repeteix exactament en el capítol III, article 32 de la mateixa llei. El text segueix afirmant que «tot i que aquesta feina encara no està regulada com a professió, es palesa que els professionals en polítiques de joventut requereixen una formació contínua per a intervenir en l'àmbit de la joventut». En el mateix preàmbul, es diu que «hi ha, doncs, un primer reconeixement de l'existència d'uns treballadors especialitzats que neix de la feina diària de centenars de professionals d'arreu de Catalunya que han aconseguit adquirir un perfil laboral definit i un prestigi creixent». Finalment, en el punt 2 de l'article 32 (Professionals de les polítiques de joventut), es diu que «les administracions públiques competents en matèria de joventut han de garantir que els professionals de les polítiques de joventut disposin d'una formació contínua, tant bàsica com especialitzada, que els garanteixi un coneixement teòric i pràctic suficient en matèria de joventut».

S'utilitzen diversos noms per referir-se a les persones que treballen professionalment amb joves i, en el marc de l'esmentada llei, la formació específica en matèria de joventut d'aquest personal professional es delega a la formació contínua que les administracions han de garantir a les persones treballadores. L'administració competent en polítiques de joventut és la Generalitat de Catalunya. Així, la Direcció General de Joventut ofereix un curs de formació bàsica per a professionals de joventut, així com diverses formacions puntuals sobre temes específics de les polítiques de joventut. S'obvia, doncs, en la llei, que no hi ha cap formació de caràcter reglat, sigui en cicles formatius, en l'ensenyament secundari o en graus a les universitats, que tingui la joventut i el treball amb joves com a centre d'interès. Només en alguna assignatura (en molt poques) es tracta l'especificitat de la joventut i de com treballar-hi. Si bé els darrers anys s'ha desenvolupat el Màster Interuniversitari en Joventut i Societat⁵² (MIJS) (UdG, UdL, UB, UAB, URV, UPF), aquesta titulació no és requerida per accedir a cap lloc de treball.

Abans de la redacció d'aquesta llei, l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut (AcPpJ) va elaborar, a partir d'una breu recerca, un document

52. El Màster Interuniversitari en Joventut i Societat (MIJS), coordinat per la Universitat de Girona (UdG), s'ha desenvolupat des del curs 2008-2009 fins ara, amb excepció del curs 2017-2018. <<https://bit.ly/2DPNyLT>> [Consulta: 15 de gener de 2019].

anomenat «Del retrat al repte»,⁵³ en el qual detalla tres perfils professionals diferents en el marc de les polítiques de joventut: tècnics i tècniques de joventut, dinamitzadors i dinamitzadores juvenils i informadors i informadores juvenils. A partir d'aquell document, podem dir que en general es van adoptar aquestes denominacions per referir-se a aquests professionals.

Posteriorment, el 2008, l'AcPpJ va elaborar un cens de professionals que va presentar com a *Informe cens de professionals en l'àmbit de la joventut 2008*, tot i que no es va publicar fins al 2010.⁵⁴ En aquest document es detallava la quantitat de professionals de les polítiques de joventut que hi havia a Catalunya en aquell moment, la seva formació i la seva categoria laboral, entre altres variables que contribuïen a descriure aquest sector professional en aquell moment.

Donada, per una banda, l'anomenada crisi econòmica iniciada el 2008 i les polítiques d'austeritat i les consegüents retallades en polítiques socials, i, per l'altra, la inestabilitat laboral que caracteritza el personal professional de les polítiques de joventut, especialment el que està contractat per l'Administració a través d'empreses subcontractades, és probable que les característiques d'aquest sector professional hagin canviat substancialment i que les dades del personal professional de les polítiques de joventut actuals siguin molt diferents de les que es van recollir en el cens de 2008. Per aquesta raó, el 2016 l'AcPpJ va plantejar l'elaboració d'un nou cens de professionals, que es preveu que es finalitzi, publiqui i presenti la primavera de 2019.⁵⁵

En diferents ocasions al llarg d'aquest document hem vist com, quan algú fa referència als equipaments juvenils, esmenta que hi ha d'haver un mínim de recursos humans vinculats. La importància del personal professional en la gestió dels equipaments es constata evidentment en jornades formatives, per exemple amb arguments com que l'equip de professionals és inseparable de l'equipament. Un equipament sense equip professional mínim que el gestioni no és un equipament complet.⁵⁶

Casanovas (2009) fa referència a un equip d'animadors, tot i que els darrers anys s'utilitza majoritàriament el terme *dinamitzadors juvenils* per referir-se als professionals que fan tasques relacionades amb l'animació sociocultural. Montes (2008) afirma que en els equipaments juvenils, «en absència de persones dedicades a tasques de consergeria, administració i manteniment, acostumen a fer per suplència aquestes tasques els mateixos tècnics de joventut, amb la consegüent pèrdua de capacitat d'actuació per a la política municipal de joventut», fent ús del terme *tècnics de joventut* com a nom genèric

53. BRAVO, M. [et al.] (2005). «Del retrat al repte». Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut. <<https://bit.ly/2Ca0uNQ>> [Consulta: 20 de gener de 2019].

54. VIÑAS, C. (coord.); CAROD, N.; PANADERO, H. (2010). *Informe cens de professionals en l'àmbit de la joventut 2008*. Girona: Documenta Universitària. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.

55. Previ a l'elaboració d'aquest nou cens, l'AcPpJ va elaborar el 2017 un «Estudi de perfils dels i les professionals de joventut a Catalunya» per orientar el treball de camp per a l'elaboració del nou cens. L'estudi de perfils no està publicat però se'n pot veure la presentació feta el 5 de juliol de 2017 al Centre Cívic Convent de Sant Agustí de Barcelona. <https://youtu.be/0xrbA_XfO5w> [Consulta: 29 de gener de 2019].

56. DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2002). *Conclusions del taller sobre espais i equipaments juvenils de les XX Jornades de Polítiques Locals de Joventut*. Terrassa: Diputació de Barcelona. En format paper.

dels professionals de joventut i fent denúncia de les tasques de consergeria que molt sovint han d'assumir els dinamitzadors juvenils. Hi ha cert consens en el món professional de les polítiques de joventut, i així es recull també en el grup de discussió d'aquesta recerca, que als equipaments juvenils normalment hi ha menys professionals dels que hi hauria d'haver i que, per tant, de vegades, en comptes de dinamitzar, han d'exercir com a eina de control de l'espai.

La Diputació Foral de Guipúscoa aposta de manera temptativa o orientativa per unes ràtios de professionals i joves. Per al Servicio Polivalente para Adolescentes, «*se calcula una proporción media de una educadora o educador por cada veinte usuarias o usuarios (cada diez en salidas fuera de las instalaciones), necesitándose un mínimo de dos profesionales en el Servicio. Se trata de personal cualificado y remunerado, aunque no se excluye la colaboración (no sustitución) por parte de personal voluntario. Se intentaría que hubiera una presencia equilibrada de mujeres y hombres*». I per al Servicio Polivalente para Jóvenes «*se calcula una proporción media de una dinamizadora o dinamizador por cada treinta usuarias o usuarios. Se trata de personal cualificado y remunerado, aunque no se excluye la colaboración (no sustitución) por parte de personal voluntario*».

Veiem que es fa referència a un mínim de dos professionals en el servei. Per altra banda, en referència no al servei sinó a l'equipament juvenil, Montes (2017) proposa un mínim de dos professionals, tal com ja fa anys es va recollir en les ja referenciades XX Jornades de Polítiques Locals de Joventut, a Terrassa: «El mínim [nombre de dinamitzadors en un equipament juvenil] ha de ser sempre de dos, sigui quina sigui la grandària de l'equipament. Una feina de dinamització real i de qualitat no és possible amb la tasca solitària d'un únic animador».

Si donem importància als projectes i als serveis que poden utilitzar un equipament juvenil com a recurs, són diversos els agents que treballen amb i per a la gent jove en un mateix territori i que, per tant, poden utilitzar els equipaments municipals juvenils com a espai de relació amb les persones joves, orientació, assessorament i acompanyament, etc. (Vila, 2017). És el cas, per exemple, de tècnics de plans de salut i drogues, de professionals de serveis d'orientació i assessorament sociolaboral per a joves, d'educadors d'equips de serveis socials, d'educadors de carrer, d'educadors de medi obert, etc.⁵⁷ Cada projecte i cada servei té vinculats uns recursos humans, per tant, dependrà dels projectes que hagin d'utilitzar l'equipament juvenil que seran necessaris uns professionals o altres.⁵⁸

El problema apareix quan un equipament municipal juvenil fa funcions d'espai de trobada i relació de joves i no està inclòs en un projecte i, per tant, no hi ha el mínim

57. Al projecte Be Youth Worker Today (BYWT), impulsat per l'AcPpJ l'any 2013 i que va culminar amb una trobada amb 150 persones que treballen amb joves en diversos àmbits i amb la participació d'organitzacions de 12 països d'arreu d'Europa, es va posar èmfasi en la necessitat de treball en xarxa entre tots aquests agents i en el fet que els uneix, és a dir, la relació socioeducativa i el vincle amb els joves i certa metodologia relacionada amb l'acompanyament socioeducatiu. <<https://bit.ly/2Elawq7>> [Consulta: 29 de gener de 2019]

58. VILA, C. (2016). «Creació i desenvolupament del projecte Be Youth Worker Today (BYWT)» A: SOLER, P.; BELLEIRA, J.; PLANAS, A. (eds.), *Pedagogía Social, Juventud y Transformaciones Sociales*. (p. 485-490). Girona: Pedagogía Social, Juventud y Transformaciones Sociales.

nombre de professionals que se'n facin càrrec. Al grup de discussió d'aquesta recerca es comenta que sovint les persones que treballen als equipaments juvenils estan ocupades en feines de gestió i no poden atendre adequadament les persones joves, sigui quin sigui el servei (informació, orientació i assessorament, dinamització, etc.) que s'ofereix. Apareix sovint també alguna problemàtica quan des d'altres serveis, com per exemple serveis socials, es deriva nois i noies amb necessitats d'atenció específica als equipaments juvenils sense un projecte al darrere. Calen persones amb formació adequada per atendre tota mena de persones joves. Si el personal professional no té la formació adequada per atendre aquestes persones, pot passar que no afrontin el repte, fugin de la relació directa amb les persones joves i es reclouin a les feines d'oficina.

L'existència d'un equipament juvenil sovint evidencia realitats juvenils que ja existien al territori però que potser no eren tan visibles, relacionades amb consums a l'aire lliure, pintades a mobiliari públic, expressions artístiques improvisades, etc., que sovint requereixen l'acompanyament de professionals.

En els documents de treball ja esmentats per a l'elaboració d'un Reglament de la XNEJ, es fa referència a les funcions i a la titulació que hauria de tenir el personal professional de les oficines d'emancipació juvenil.

En general, al personal professional de les polítiques de joventut se'ls demana formació en l'àmbit de les ciències socials; en el cas dels càrrecs de responsabilitat tècnica, es demana una titulació universitària, i per als altres llocs de treball, es demana formació preuniversitària en l'àmbit social i, de vegades, titulació universitària, en funció de l'administració i de la categoria laboral en què es contracti, sigui dins l'Administració o en una empresa externa o entitat.⁵⁹

4.13. Xarxa d'equipaments juvenils

Casanovas (2009) fa referència a la pertinença a un territori que han de tenir els equipaments juvenils. Com que no és una qüestió regulada, en molts territoris no hi ha uns mínims en equipaments juvenils i, probablement, no es té en compte l'equilibri més enllà d'un municipi; és a dir, no hi ha una planificació territorial, com sí que hi ha en el cas d'instituts d'ensenyament secundari o de biblioteques, però no d'instal·lacions esportives, per exemple. Seria interessant elaborar un mapa d'equipaments juvenils d'un territori, més enllà d'un sol municipi.

Montes (2008) argumenta que «una bona xarxa d'equipaments especialitzats en el treball amb joves serà un element necessari per garantir que els serveis es presten en una zona de proximitat suficient i adequada per a tots els joves del nostre territori».

A Vilamala *et al.* (coord.) (2003), s'aposta per una xarxa d'equipaments municipals de joventut dins el «protocol de Xarxa Barcelona Municipis de Qualitat, que defineix les

59. Que s'emmarquen generalment en el conveni col·lectiu del sector del lleure educatiu i sociocultural i en alguns casos en el conveni col·lectiu d'acció social amb infants, joves, famílies i d'altres en situació de risc.

necessitats del territori per tal de fomentar la cohesió social, tot millorant l'oportunitat dels joves, la qualitat de vida i l'accés al coneixement». XBMQ permet articular una xarxa de serveis locals de qualitat com a element identificador de les actuacions compartides entre la Diputació de Barcelona i els ens locals, en el marc de les polítiques afirmatives de joventut, iniciades el 1998. En aquell moment es van articular eines com DIREM. Portal de recursos musicals, XarXair@s o Canal Joves a LaMalla.net, tot i que van deixar de funcionar al cap d'un temps.

Una xarxa d'equipaments juvenils tindria sentit per conèixer els equipaments juvenils que hi ha al territori i per tenir una visió global de com hi estan distribuïts. L'Ajuntament de Barcelona, al Pla d'Equipaments i Serveis Juvenils 2018-2028 ja citat i referenciat, exposa que serà «una de les prioritats del present Pla aconseguir crear una Xarxa d'Equipaments Juvenils, alhora que també es potencien els espais de trobada entre professionals, el reconeixement de les bones pràctiques i es fomenta i acompanya en l'impuls de plataformes juvenils territorials que treballin per objectius comuns».

5. Conclusions i propostes de futur

Després de tot el que s'ha exposat fins ara, es presenten una sèrie de conclusions referides a la informació obtinguda durant l'estudi, un relat extensiu que recull de forma desenvolupada la definició del que hauria de ser un equipament juvenil. Conscients de la riquesa i diversitat d'equipaments juvenils, de les diferents realitats territorials, de les diferents disponibilitats pressupostàries i nivells de prioritats polítiques, finalment es fa un exercici de reducció i es presenten uns criteris que poden ser interpretats com a requisits o recomanacions per al disseny d'equipaments municipals juvenils.

A més, arran de tot l'exposat i conclòs, es llisten unes propostes de futur per seguir desenvolupant reflexió i generar coneixement sobre els equipaments municipals juvenils.

5.1. Conclusions

Com que no és una qüestió regulada, els equipaments juvenils han estat molt diversos i amb característiques, usos i models de gestió molt diferents durant les darreres dècades. Després de l'aprovació de la Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut, semblava que les polítiques de joventut, els recursos humans de joventut i els equipaments juvenils quedarien més regulats, però no va ser així.

No obstant això, segons els últims documents de treball del procés per a l'elaboració del Reglament de la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil (XNEJ) (ja esmentats i referenciats en aquest document), sembla que aquest nou reglament previsiblement establirà uns requisits mínims que hauran de complir els equipaments que en formin part, pel que fa a superfície, professionals i horaris, entre altres aspectes; però no és el tipus d'equipament genèric per a joves al qual ens referim aquí amb el terme d'*equipament municipal juvenil*.

Per tant, la gran diversitat d'equipaments i d'espais que majoritàriament els ajuntaments han utilitzat per a la dinamització juvenil o per oferir serveis per a la joventut o que han cedit a la gestió de joves mostra un panorama molt variat. S'han fet diverses classificacions d'aquests equipaments en funció de l'ús, de la gestió o dels serveis que s'hi desenvolupen, així com propostes d'agrupar-los tots en un sol concepte. Hem volgut sortir de les classificacions i apostar per un concepte d'equipament municipal juvenil, per correspondre de manera rigorosa a la demanda de la Diputació de Barcelona, que pugui incloure tota la casuística.

Així doncs, hem volgut posar en relleu tota aquesta diversitat i bona part d'allò que fins ara s'ha escrit sobre equipaments juvenils per proposar un model d'equipament municipal juvenil —no com a model únic sinó com a model de configuració d'espais— per a la Diputació de Barcelona i uns requisits o recomanacions que idealment hauria de complir. Tenint en compte tot això, hem arribat a la conclusió següent:

Un equipament municipal juvenil ha d'estar adaptat al territori, ha de ser un recurs de les polítiques municipals de joventut i ha de constar com a tal en el Pla Local de Joventut o document que reculli les necessitats, els objectius, la metodologia i l'avaluació dels projectes, les actuacions i els serveis que es fan per, amb i des de les i els joves i ha d'estar, per tant, en consonància amb els perfils juvenils o amb el model de jove i el model de polítiques de joventut pel qual s'hagi optat i segons el qual s'hagi definit el servei o serveis.

És, per tant, en funció del model de jove (persona usuària, ciutadania...), és a dir, de com es miri les persones joves, que es concebran unes polítiques de joventut o unes altres (afirmatives, de ciutadania...), i és en funció d'això que es concebrà com serà l'equipament juvenil i des de quina perspectiva es veu tot allò que hi fa referència.

A partir d'aquesta declaració, de la documentació consultada, de les debilitats i fortaleses d'equipaments existents, de les aportacions de professionals en un grup de discussió i de les tres entrevistes realitzades, es proposa una sèrie d'ítems que caracteritzen els equipaments municipals juvenils i que es presenten ja en format de requeriment o recomanació (potser això no fa falta que aparegui en el document que difondreu). No obstant això, aquesta proposta no pretén ser definitiva, sinó que pot ser un nou punt de partida per seguir treballant en l'anàlisi de tot allò que té a veure amb els equipaments juvenils.

En tots aquests ítems, però, s'agafa com a premissa que, en primer lloc, s'ha de complir la declaració exposada més amunt, i que cada paràmetre, requisit o recomanació en si mateixos són reduccionistes, ja que poden portar implícit un model de jove i/o un model de polítiques de joventut que no recullin ni la gran diversitat que hi ha i que hi pot haver en les comarques barcelonines, ni la voluntat dels i les joves del territori. S'ha tingut en compte que aquests requisits o recomanacions siguin paràmetres que puguin garantir o afavorir, de manera molt genèrica, el desenvolupament de projectes i serveis propis de les polítiques locals de joventut en els equipaments municipals juvenils.

Es presenten de manera ordenada i numerada, tot i que aquesta numeració no té relació amb la importància o rellevància que pugui tenir cada criteri.

Requisits que cal considerar en un equipament juvenil

L'espai físic

1. Ha de ser de titularitat municipal.
2. Ha de ser un edifici, no un espai dins d'un altre edifici, que podria rebre la denominació de servei, espai, etc. però no d'equipament.

3. No ha de ser un edifici històric o de valor patrimonial del territori que no permeti adaptar-lo a les necessitats ni decorar-lo ni donar-hi els usos que els joves necessitin, tret que la seva ubicació cèntrica en el barri o municipi i/o la identificació de la gent jove amb ell li donin importància estratègica i de sentiment de pertinença que es vulgui prioritzar.
4. Ha de tenir un mínim de superfície per desenvolupar les funcions per a les quals està pensat, en funció de la disponibilitat de l'edifici, i ha de ser adequat a les necessitats i realitat del territori. Es podria recomanar un mínim de superfície per a cada espai corresponent a cada tipus de servei o ús i algun indicador de mínim abast poblacional, però l'experiència mostra que no es compleix o que és molt difícil complir-ho. Per altra banda, tampoc garanteix que es cobreixin les necessitats juvenils del territori o que sigui això el que demanin els i les joves del territori.
5. Ha de ser visible i fàcilment accessible.
6. L'entrada ha de ser lliure i gratuïta.
7. Ha de complir totes les normatives quant a mesures de seguretat, salut, higiene, prevenció d'incendis, accessibilitat (barreres arquitectòniques, etc.), igual que qualsevol equipament de titularitat pública.
8. Ha d'estar clarament senyalitzat, dins el mateix edifici, als indicadors de carrers i als documents i pàgines web municipals, amb un nom que contingui alguna d'aquestes paraules: juvenil, joves, jove, joventut; per exemple: equipament juvenil, espai jove, casal de joves, equipament de joventut, punt jove, etc., i el nom de l'equipament preferiblement triat per joves.
9. Ha de tenir els serveis genèrics que ha de tenir qualsevol equipament municipal:
  - entrada clarament visible i definida
  - passadissos
  - zona d'aparcament per a cotxes, motos i bicicletes
  - sanitaris
  - espai de neteja
  - magatzem

Un recurs de les polítiques de joventut

10. Ha de ser exclusiu per a joves. S'entén, però, que en horaris en què la gent jove no utilitzi l'equipament o una part de l'equipament pot ser utilitzat per altres grups poblacionals, sempre que no sigui compartit amb un ús dels joves, que en el moment en què sigui necessari aquest espai per a ús de joves es prioritzi automàticament aquest darrer ús, i que l'ús d'altres grups poblacionals no afecti l'ús del joventut en altres espais de l'equipament o en el mateix espai en moments previs o posteriors a l'ús dels altres grups poblacionals.
11. S'ha d'entendre com un recurs de les polítiques municipals de joventut i no com una finalitat o un projecte en si mateix, i ha de constar com a tal en el Pla Local de Joventut o document que reculli les necessitats, els objectius, la metodologia i l'avaluació dels projectes, les actuacions i els serveis que es fan per, amb i des de la gent jove, i ha d'estar, per tant, en consonància amb el model de jove i el model de polítiques de joventut pels quals s'hagi optat i segons els quals s'hagi definit el servei o serveis.
12. Ha de tenir clarament diferenciada l'atenció, serveis i programes que s'ofereixen o que protagonitzen, per una banda, joves de 16 a 29 anys, i per l'altra, nois i noies en edat d'ESO, de 12 a 16 anys, per evidenciar amb quina població es treballa o a quina població es dona servei, no perquè sigui necessari, en tots els casos, una segmentació per edat, que podria incloure quatre o cinc franges d'edat diferents entre 12 i 29 anys.
13. Als pressupostos municipals hi ha d'haver partides pressupostàries específiques vinculades directament a l'equipament municipal juvenil, com a planificació estratègica de les polítiques de joventut, que garanteixin:
  - El manteniment d'espais, infraestructura, instal·lacions (elèctriques, informàtiques, etc.), neteja, mobiliari, etc.
  - La dotació de serveis necessaris per a qualsevol equipament (energia, aigua, calefacció, connexió a Internet, wi-fi, etc.).

- Els recursos humans mínims necessaris per al desenvolupament dels projectes i serveis que utilitzen l'equipament.
- El disseny, el desenvolupament i l'avaluació de projectes i serveis.

14. Als pressupostos municipals hi ha d'haver una partida d'inversions per a millores i renovació en materials artístics, mobiliari, material informàtic, etc.

15. Ha haver-hi un òrgan d'interlocució entre els i les joves i l'Ajuntament i/o ha d'estar molt clar quines són les persones referents.

Imatge i comunicació

16. Ha de tenir una imatge definida, amb un logotip i una tipografia triada pels i les joves a fi que representi la població d'aquesta franja d'edat i no la imatge corporativa, amb la possibilitat que es renovi de tant en tant.

17. Ha de tenir un pla de comunicació definit, sigui del mateix equipament o sigui del servei de joventut, amb eines de comunicació directes i ràpides, amb importància a les xarxes socials més utilitzades pels i les joves.

Finalitats, usos i serveis

18. En cas de nova creació, tant si es tracta d'un edifici de nova construcció com d'un edifici ja existent, ha de tenir un projecte d'usos clarament definit amb la participació de la joventut del municipi, aprovat per l'òrgan competent de l'Ajuntament, preferiblement pel ple.

19. Ha de tenir un horari general visible en què quedi clar i detallat quin és l'horari d'atenció i quin és l'horari dels serveis que s'hi ofereixen. Ha de tenir flexibilitat horària en funció dels serveis i projectes que s'hi desenvolupin, incloguin o no la presència de professionals de joventut. L'horari d'obertura ha de coincidir, tant com es pugui, amb els horaris de temps lliure de les persones joves, i ha de respondre a les seves necessitats i no a les de les persones professionals que hi treballin.

20. Ha de disposar d'un mecanisme perquè el jovent pugui accedir a l'equipament juvenil quan no hi hagi professionals treballant-hi (codis d'alarma i/o accessos personalitzats amb targeta magnètica, etc.).

21. Ha de tenir vinculat un projecte o projectes en funció del tipus d'equipament juvenil, és a dir, de les necessitats que cobreix i de les oportunitats que facilita, d'acord amb el Pla Local de Joventut o document que reculli les necessitats, els objectius, la metodologia i l'avaluació dels projectes, les actuacions i els serveis que es fan per, amb i des de la gent jove. El projecte o projectes han de concebre l'equipament no com un espai físic en si sinó com un recurs per a un projecte. El projecte pot ser un projecte educatiu i social que vetlli per potenciar les capacitats i les habilitats individuals dels i les joves, afavorir la seva socialització, amb finalitat educativa, que ofereixi recursos per a l'educació no formal i per a la dinamització, amb capacitat i recursos per oferir o no —en funció de les necessitats, de les polítiques de joventut i del model pedagògic— una programació d'activitats. També pot ser un projecte de suport i/o d'acompanyament educatiu, d'educació en participació i amb perspectiva comunitària amb entitats i/o grups de joves que vulguin construir el seu propi projecte de gestió de l'equipament juvenil, si és aquesta la demanda, necessitat i/o oportunitat del territori i respon a les polítiques locals de joventut. En qualsevol cas, cal que el projecte inclogui:

- El model de gestió (municipal directa, externalitzada, compartida o cogestió, gestió ciutadana, autogestió) de tot l'equipament o de parts de l'equipament en cas que hi hagi diferents models de gestió en diferents espais de l'equipament.
- Un model detallat de participació juvenil, adaptat a les eines utilitzades pels i les joves (xarxes socials, vocabulari, tipografia, imatges, etc.), que expliqui com es facilita la iniciativa social, com es fomenta la participació en la gestió d'activitats i/o del mateix equipament o d'alguns aspectes de l'equipament (imatge, pla de comunicació, decoració, etc.) i les possibilitats i els límits per exercir diferents nivells de participació (simple, consultiva, projectiva, metaparticipació). Cal que aquesta informació estigui explicada i sigui visible de manera pública.
- Una estratègia definida per treballar la inclusió social, la convivència i la igualtat d'oportunitats, a fi d'afavorir que tots els grups de joves s'hi puguin trobar a gust i fer-ne ús, de manera que s'eviti o es redueixi la probabilitat de creació de guetos i d'estigmatització de l'equipament.

- Una estratègia, definida per actuar a favor de la igualtat de gènere i en contra de les desigualtats i el sexisme, de la qual dependrà el disseny dels espais, la tria d'elements lúdics, la decoració, els temes i continguts dels projectes, etc.
- Una estratègia definida per estar en xarxa amb altres equipaments i serveis del territori (educació, treball, salut, mobilitat, cultura, esports, habitatge, entitats, etc.) que reculli i mostri la informació dels serveis que s'hi ofereixen i el converteixi en un equipament obert, és a dir, relacionat amb les entitats, els grups de persones, els serveis, el veïnatge, etc., que hi ha al territori.
- Una estratègia definida, vinculada a altres agents socials del territori (equips de serveis socials, educadors/es de carrer o de medi obert, professionals d'altres centres, policia, Mossos d'Esquadra, etc.), per treballar coordinadament, en el cas que l'equipament o els seus exteriors immediats siguin pol d'atracció i evidencin l'existència de grups de joves amb necessitats específiques i/o amb dinàmiques de relació conflictiva o violenta amb altres grups de joves o amb joves i ciutadania en general, i/o amb consums de tòxics, actituds violentes, incíviques, etc., per atendre adequadament, i amb els perfils professionals adequats, aquests grups de joves en funció de les seves necessitats i per preservar els altres usos i serveis que altres joves puguin oferir i desenvolupar en l'equipament.
- Una estratègia definida en el cas que els equips de serveis socials i/o els i les educadores de carrer o de medi obert derivin joves a l'equipament juvenil, que inclogui els perfils professionals adequats per a la intervenció socioeducativa necessària.
- Instruments de control de gestió i/o d'avaluació que garanteixin i comprovin l'assoliment dels objectius, així com altres criteris de control i/o d'avaluació, d'acord amb el Pla Local de Joventut o document que reculli les necessitats, els objectius, la metodologia i l'avaluació dels projectes, les actuacions i els serveis que es fan per, amb i des dels diferents col·lectius de joves.

22. Ha de facilitar uns usos i oferir uns serveis adequats i adaptats a les necessitats i oportunitats del territori, d'acord amb el Pla Local de Joventut o el document que reculli les necessitats, els objectius, la metodologia i l'avaluació dels projectes, les actuacions i els serveis que es fan per, amb i des dels joves, amb una justificació i una finalitat clarament explicades, que poden ser, en ordre de més a menys prioritat:

- Espai de trobada, relació, socialització, dinamització, interlocució i cohesió social.
- Servei d'informació, orientació i assessorament juvenil, en un espai propi, tret que aquest servei s'ofereixi ja en un altre equipament del territori.
- Recursos i espai per afavorir l'autonomia personal del jovent, l'empoderament, la participació juvenil i les iniciatives juvenils.
- Espai de gestió per a les persones professionals de joventut i/o per als i les joves en relació amb el model de gestió de l'equipament i amb la seva participació en projectes i activitats puntuals i/o periòdiques.
- Sala o sales de reunions per als grups de joves constituïts legalment o no que puguin ser utilitzades de manera puntual o de manera periòdica, que puguin esdevenir seu d'entitats juvenils i on cada grup de joves pugui guardar amb privacitat els seus materials de gestió.
- Sala per a l'atenció individual o grupal, orientació i assessorament.
- Sala polivalent.
- Aula amb recursos materials i d'infraestructura per a la creativitat i l'expressió artística i oferta formativa relacionada.
- Sales d'estudi i per fer-hi treballs en grup.
- Sala per a espectacles.
- Magatzem per a les entitats juvenils i grups de joves que ho necessitin.
- Espai multimèdia, amb ordinadors connectats a Internet i amb programari actualitzat, que funcionin adequadament i que es reparin amb poc temps quan deixin de fer-ho.
- Buc o bucs d'assaig.
- Espai obert a l'exterior (terrassa, etc.).
- Bar, com a espai de trobada i relació, de socialització, de dinamització, com a espai de participació, com a recurs per a l'autofinançament dels grups de joves, com a alternativa a l'oferta privada basada en el consumisme.

I que disposin de:

- Material informàtic actualitzat.
- Mobiliari adequat per a l'ús i servei de cada espai.
- Material per a la dinamització (recursos lúdics, materials per a tallers, etc.).
- Wi-fi potent que arribi a tots els racons de l'equipament.

23. Ha de tenir un reglament intern o una normativa que estableixi drets, deures i límits, elaborat amb la participació del jovent. Ha de ser un document públic i visible a la pàgina web.

Models de gestió i recursos humans

24. Ha de tenir vinculats els recursos humans mínims necessaris per poder desenvolupar els projectes i els serveis de l'equipament. Aquests professionals han de tenir formació en ciències socials, unes condicions laborals dignes (estabilitat, categoria laboral corresponent a les funcions, retribucions salarials corresponents a la categoria laboral, reconeixement de flexibilitat horària, reconeixement de nocturnitat i de festivitat, reconeixement i alguna forma de recuperació de les hores treballades fora de la jornada laboral fixa, formació continuada, etc.), tant si la contractació la fa directament l'Ajuntament com si la fa una empresa o una entitat.

Si l'equipament no està autogestionat per joves:

- Ha de tenir assignada una persona responsable, amb formació universitària en ciències socials i contractada amb la categoria professional corresponent, que ha d'assumir les tasques corresponents a aquesta funció i ha de gestionar l'equipament i també tenir contacte amb la gent jove.
- Cal tenir en compte que, si un equipament juvenil no té conserge, les funcions pròpies d'aquest lloc de treball poden recaure en professionals de joventut amb altres categories laborals que, per cobrir aquestes funcions que no els són pròpies, podrien deixar desateses les que sí que ho són.
- Cal garantir un horari mínim d'atenció al jovent. Dins d'aquest horari, quan una persona jove entra a l'equipament juvenil ha de tenir clar qui l'atendrà, sigui un professional o bé una persona jove que participi en la gestió de l'equipament.
- En l'horari d'atenció al públic, hi ha d'haver com a mínim dues persones treballant a l'equipament. Es pot recomanar una ràtio màxima de 20 nois i noies de 12 a 16 anys per professional i de 30 joves de 16 a 29 anys per professional.
- Hi ha d'haver contractada una persona amb perfil d'informador/a juvenil.
- Hi ha d'haver contractada una persona amb perfil de dinamitzador/a juvenil.
- Hi ha d'haver contractada una persona amb formació actualitzada en comunicació.
- Hi ha d'haver contractada una persona amb perfil socioeducatiu, preferiblement amb la titulació d'Educació Social, sobretot en cas que els equips de serveis socials i/o d'educadors de carrer o medi obert derivin joves a l'equipament juvenil i/o que l'equipament juvenil sigui pol d'atracció de joves amb actituds que dificultin el desenvolupament de projectes i serveis.

Si l'equipament està autogestionat per joves:

- Hi ha d'haver com a mínim una persona contractada per l'Ajuntament amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials, amb les funcions de suport i acompanyament als i les joves i que sigui la persona referent i interlocutora del jovent i de l'Administració, més enllà de la persona que els joves decideixin que ha de gestionar l'equipament.

Perspectiva de gènere

25. S'ha de tenir en compte i fer present la perspectiva de gènere en la concepció, funcionament i ús quotidià dels equipaments juvenils i en l'elaboració del pla d'usos i la redacció de la normativa d'ús intern. També s'ha de tenir present en el disseny, construcció i rehabilitació d'espais. Caldrà vetllar per un ús igualitari de l'equipament i utilitzar el llenguatge no sexista i no androcèntric en la imatge i comunicació de l'equipament.

- Hi haurà d'haver una presència equilibrada de dones i homes tant en els llocs de direcció, coordinació i representació, com en el conjunt dels recursos humans destinats a l'equipament.
- Hi haurà d'haver un protocol per prevenir, detectar i actuar davant de casos d'assetjament sexual, per raó de sexe, orientació sexual i/o identitat de gènere en l'àmbit dels col·lectius i persones usuàries de l'equipament.

Els 25 punts exposats en aquestes conclusions, amb els seus detalls i matisos, configurarien el que un equipament municipal juvenil hauria de ser, segons tot el que s'ha argumentat i analitzat.

No obstant això, la manca de regulació i ordenació i la diversitat de polítiques de joventut i realitats juvenils han fet que durant les darreres dècades coexisteixin pràctiques molt variades en relació amb els equipaments juvenils, de les quals poques complirien els 25 punts que hem exposat per a un model d'equipament municipal juvenil.

5.2. Propostes de futur

Atesa la diversitat d'equipaments identificats, de maneres d'entendre i de treballar amb joves i de models de polítiques de joventut, seria interessant desenvolupar algunes propostes de futur que facilitessin l'intercanvi d'experiències i el treball en xarxa per millorar dins d'aquest àmbit.

- Fer un estudi extensiu que permeti recollir la veu de les persones joves de diversos tipus de municipis i de realitats juvenils en relació amb els criteris exposats en aquest document.
- Fer un estudi per valorar una possible definició i descripció d'estàndards o d'indicadors de qualitat per als equipaments municipals juvenils. Aquests indicadors es basarien en una sèrie de variables vinculades als criteris llistats més amunt, per exemple:
  - Ràtio de joves que utilitzen l'equipament per professional, en cas que no es tracti d'un equipament autogestionat. Depenent de l'ús que se'n faci, alguns requereixen professionals de manera continuada, d'altres només puntuals i d'altres no en requereixen.
  - Infraestructura mínima: superfície mínima per nombre d'habitants joves. Dependrà del concepte de jove i de quina sigui la franja de població per a qui estigui pensat l'equipament; és a dir, pot estar destinat a la població de 16 a 29 anys o a la població de 12 a 18 anys, que, en molts casos, és qui utilitza els equipaments municipals juvenils, etc.
  - Estàndards metodològics.
  - Ubicació en el municipi *versus* transport públic per arribar-hi.

Caldria tenir en compte també alguns indicadors del municipi, com ara:

- Existència al municipi d'equipaments genèrics que les persones joves poden fer servir.
- Existència d'espais de trobada per a la gent jove al municipi (oferta d'oci privada, zones d'ambient juvenil, etc.).
- Existència d'hotel d'entitats al municipi.
- Existència de locals privats o públics per a l'ús d'associacions juvenils, com per exemple d'educació en el lleure.
- Existència d'equipaments municipals de joventut en municipis veïns i la distància a què es troben aquests nuclis poblacionals del municipi en qüestió.
- Elaboració d'un mapa d'equipaments municipals juvenils de les comarques barcelonines. Per fer-lo, es crearia un registre d'equipaments municipals juvenils, que contindria una sèrie de camps d'emplenament obligatori que respondria a les dades de l'equipament i als requisits mínims establerts per la Diputació de Barcelona per a un equipament municipal juvenil prenent com a referència els criteris exposats en l'apartat 5.1.
- Realització d'un fòrum anual sobre equipaments juvenils en què es presentin noves recomanacions i consideracions, requisits mínims, si escau; en què s'actualitzi el mapa

d'equipaments municipals juvenils; es debati sobre les variables i les recomanacions; es coneguin noves experiències (tant dificultats com facilitats) i experiències internacionals convidades; en definitiva, en què es construeixin de manera participada consensos ètics, filosòfics, científics, tècnics, metodològics i operatius sobre els equipaments municipals juvenils.

- Elaboració d'un estudi prospectiu sobre equipaments juvenils en diversos països europeus (models d'equipaments, legislació, serveis, gestió, recursos humans, etc.), tenint en compte el concepte de jove i de joventut de cada país, els models de polítiques de joventut i, també, el marc de la Unió Europea en matèria de joventut, amb la possibilitat de construir aliances estratègiques en el marc del Programa Erasmus+.

6. Fonts consultades

- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2018). *Pla d'equipaments i serveis juvenils 2018-2028*. <<https://bit.ly/2XPMLoS>> [Consulta: 21 de gener de 2019].
- AJUNTAMENT DE SARAGOSSA. <<https://bit.ly/2NMBiBD>> [Consulta: 2 de gener de 2019].
- ALCÁNTARA, A. (2012). *Dinamización en equipamientos y proyectos socioculturales gestionados por jóvenes*. <<https://bit.ly/2TARtHF>> [Consulta: 15 de desembre de 2018].
- BOU, M. (2011). «Per què un projecte educatiu als equipaments juvenils?» A: *E-Juventut. espai virtual de recursos per a les polítiques de joventut*. Generalitat de Catalunya, Agència Catalana de la Joventut.
- BRAVO, M. [et al.] (2005). «Del retrat al repte». Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut. <<https://bit.ly/2Ca0uNQ>> [Consulta: 20 de gener de 2019].
- CASANOVAS, J. (2009). *Política de joventut. Glossari de termes*. Girona: Documenta Universitaria. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.
- CHECKOWAY, B. N.; GUTIÉRREZ, L. M. (2009). *Teoría y práctica de la participación juvenil y el cambio comunitario*. Barcelona: Graó.
- CLARET, A. (2013). *Els límits del model d'equipaments juvenils de Barcelona*. Barcelona: Diari Ara. <<https://bit.ly/2C6UCVU>> [Consulta: 10 de gener de 2019].
- COMAS, D. (2008). *Informe para la creación de un Sistema de Servicios de/para la juventud en Guipúzkoa*. Diputación Foral de Guipúzkoa.
- COMAS, M. (2015). *Proposta de sistema integral d'informació i de control de gestió dels serveis juvenils de l'Ajuntament de Mataró*. Treball final de màster no publicat, Universitat de Girona, Girona. <<https://bit.ly/2Hjbiws>> [Consulta: 15 de desembre de 2018].
- CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA (2000). *Jornada Eines per al Debat de la Jornada sobre Espais i Equipaments per a Joves*. Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona. Apunts en format paper.
- CULLERÉ, M. [et al.] (2009). *Guia de gestió de locals joves*. Generalitat de Catalunya. Tarragona: Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Joventut i Consell Comarcal del Tarragonès, Servei Comarcal de Joventut.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2002). *Conclusions del taller sobre espais i equipaments juvenils de les XX Jornades de Polítiques Locals de Joventut*. Terrassa: Diputació de Barcelona. En format paper.
- DIPUTACIÓN FORAL DE GUIPUZKOA. *Gaztematika. Sistema de Promoción Infantil y Juvenil de Gipuzkoa*. <<https://bit.ly/2SMFgeH>> [Consulta: 3 de gener de 2019]

- FEIXA, C. (2001). *Generació @: La joventut al segle XXI*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- FEIXA, C.; FERNÁNDEZ-PLANELLAS, A.; FIGUERAS-MAZ, M. (2016). «Generación Hashtag: Los movimientos juveniles en la era de la web social». *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud*, 14 (1), p. 107-120.
- FRANCH, J. (1985). *El lleure com a projecte*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- FUNDACIÓ MARIANAO (2010). *VPK. Programa d'oci alternatiu juvenil. Una experiència de participació i transformació real des de l'equipament juvenil*. Maresme: Jornada sobre equipaments juvenils. Presentació en format digital.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Trobada de la Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil 2018. Presentacions i retorn espais de treball*. <<https://bit.ly/2XPLKNA>> [Consulta: 23 de gener de 2019]
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Pla Nacional de Joventut de Catalunya PNJCat 2020*. <<https://bit.ly/2ISxz6H>> [Consulta: 24 de gener de 2019]
- GINER, H. [et al.] (2013). *Aixequem la persiana*. Barcelona: Casals de Joves de Catalunya.
- LA CARPA RECERCA I EINES PER LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL (2010). *Els equipaments juvenils a estudi. Principals reptes i elements a considerar davant el disseny i funcionament dels equipaments per a joves*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Llei 33/2010, d'1 d'octubre, de polítiques de joventut <<https://bit.ly/2C9qV6r>> [Consulta: 15 de desembre de 2018]
- LLENA, A. [et al.] (2017). «Explorando momentos clave para el empoderamiento de jóvenes a partir de sus relatos». A: *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria. Journal of Research in Social Pedagogy*, (30), p. 81-94.
- LLOPART, I; SERRACANT, P. (2004). *Debats i lectures sobre polítiques de joventut*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- MONTES, P. (2008). *Polítiques locals de joventut. Criteris, eines i recursos*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- MONTES, P. (2017). *Els equipaments juvenils. Reflexions, certeses i reptes*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Ordre, de 7 d'octubre de 1987, que regula les condicions d'obertura i funcionament dels Serveis d'Informació Juvenil, DOGC, núm. 906 (1987).
- PARÉS, M.; CASTELLÀ, C.; GARCIA, M. (coord.) (2015): *Repensant la participació de la ciutadania al món local*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- SOLER, P. (2005). «Les polítiques de joventut a Catalunya durant el període democràtic». A: *Educació i Història: Revista d'Història de L'Educació* (8), 283-307.
- SOLER, P. (2007). *La intervenció educativa sobre l'oci dels joves*. Fragment dels materials per al Tema 6 de la matèria Intervenció sobre l'Oci. UIB.
- TRILLA, J. (coord.) [et al.]. *Jóvenes y espacio público. Del estigma a la indignación*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- TRILLA, J.; NOVELLA, A. (2001). «Educación y participación social de la infancia». A: *Sociedad Educadora. Revista Iberoamericana de Educación: Monográfico: Sociedad educadora* (26), p. 137-164.

- VILA, C. (2017). «Profesionales que trabajan con jóvenes». A: *Aula de Secundaria*, (024), p. 44.
- VILA, C. (2016). «A participar se aprende participando». A: *Aula de Secundaria*, (018), p. 44.
- VILA, C. (2016). «Creació i desenvolupament del projecte Be Youth Worker Today (BYWT)»
A: SOLER, P.; BELLERA, J.; PLANAS, A. (eds.). *Pedagogía social, juventud y transformaciones sociales*. (p. 485-490). Girona: Pedagogía Social, Juventud y Transformaciones Sociales.
- VILA, C.; GIMÉNEZ, C.; GONZÁLEZ, S. (2015). «En marxa el projecte Be Youth Worker Today». A: *Papers de Joventut*, (129), p. 19-23.
- VILAMALA, S. [et al.]. (2003): *Els equipaments municipals de joventut. Programació, usos i potencialitats del treball en xarxa*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- VIÑAS, C. (coord.); CAROD, N.; PANADERO, H. (2010). *Informe cens de professionals en l'àmbit de la joventut 2008*. Girona: Documenta Universitaria. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.
- VIGUILLIBRES (2018). *Guia jove / L'equipament juvenil*. <<https://bit.ly/2Uo1cyf>> [Consulta: 21 de desembre de 2018]

Altres publicacions de la sèrie Benestar i Ciutadania

Eines

- 1 Recull de normativa sobre participació ciutadana en l'àmbit local: Darrera actualització, juliol del 2015
- 2 Guia pràctica per a la realització de polítiques transversals de gènere en l'àmbit municipal: Recull d'experiències positives en educació, joventut, cultura i esports; serveis a les persones i cohesió social; treball i promoció econòmica; sanitat i salut pública; urbanisme, habitatge i mobilitat
- 3 Pobresa energètica a la demarcació de Barcelona: Propostes d'actuació des de l'àmbit local
- 4 Pla local de prevenció de drogodependències: Orientacions per al diagnòstic
- 5 Guia per al desenvolupament de projectes d'horts socials ecològics
- 6 Guia per a l'avaluació de l'impacte dels programes d'horts socials
- 7 Guia per a l'elaboració de plans locals LGBTI
- 8 Reglament tipus de participació ciutadana
- 9 Adjudicació i règim intern de l'allotjament d'urgència
- 10 Els equipaments juvenils: Reflexions, certeses i reptes
- 11 Les mesures alternatives a la sanció econòmica: Guia orientativa per a la implementació
- 12 Guia metodològica per a l'avaluació de les xarxes impulsades per serveis socials
- 13 Situació dels serveis socials bàsics des de la perspectiva de l'educació social
- 14 Situació dels serveis socials bàsics des de la perspectiva del treball social
- 15 Eines de participació ciutadana: Metodologies i tècniques per a l'acompanyament de processos participatius
- 16 Guia per a l'elaboració de protocols davant les violències sexuals en espais públics d'oci
- 17 Serveis per la no discriminació i la igualtat de tracte: Guia orientativa per a la seva implementació